

STANDARD PRO VÝROBU A PRODUKTY „BEZ GENETICKÉ MODIFIKACE“

Vydáno: 1.4.2025

Účinnost od: 1.7.2025

Účinností tohoto Standardu končí platnost předchozí verze Standardu a nabývá platnost tato aktualizovaná verze Standardu Bez GMO.

Obsah

1	Úvod a zákonné požadavky	3
1.1	Vznik systému a značky	3
1.2	Předpoklady pro používání značky	4
1.3	Legislativní podklady	5
1.4	Používání značky „Bez GMO“	7
1.5	Hlášení incidentů	8
1.6	Rozsah certifikace Standardu „Bez GMO“	8
1.7	Pojmy a zkratky.....	10
2	Certifikace	11
2.1	Platnost certifikátu	11
2.2	Žádost o certifikaci.....	11
2.3	Provádění externí certifikace.....	11
2.4	Možnosti kombinovaného auditu a uznání certifikace jiných systémů	12
2.5	Předpoklady k certifikaci	12
3	Požadavky na certifikační orgány, auditory	15
3.1	Požadavky na certifikační orgán	15
3.2	Požadavky na auditory.....	16
4	Audity	16
4.1	Účast zástupce SKK provádějící integrity audit	16
4.2	Plánování auditu.....	16
4.3	Provádění auditu	17
4.4	Udělení certifikátu	17
4.5	Požadavky na certifikáty	18
4.6	Rozsah a platnost certifikátu „Bez GMO“ - certifikační nebo recertifikační audit	18
5	Hodnocení požadavků.....	20
5.1	Oblast rostlinné / živočišné výroby	20
5.2	Ostatní oblasti.....	20
5.3	Klasifikace nálezů, stanovení a realizace nápravných opatření	21
6	Kategorizace rizik, odběr vzorků	21
6.1	Kritéria zařazení do kategorií.....	22
6.2	Odběr vzorků a rozborů / intervaly auditu	23
6.3	Audit a certifikace v kategorii zemědělství / živočišná výroba.....	30
7	Požadavky systému „Bez GMO“	31
7.1	Všechny kategorie dodavatelského řetězce „Bez GMO“	31
7.2	Kategorie logistika (skladování a přeprava).....	33
7.3	Kategorie zemědělství / živočišná výroba	36
7.4	Požadavky na kategorii zpracování / úprava	41
7.5	Specifické požadavky na mobilní míchací zařízení	43
8	Pravidla pro dovoz z EU a třetích zemí	44
9	Seznam příloh Standardu „Bez GMO“	44
10	Související dokumenty	46
11	Seznam změn – revize	46

1 Úvod a zákonné požadavky

1.1 Vznik systému a značky

Tento Standard týkající se krmiv vyrobených bez geneticky modifikovaných organismů (dále jen Standard) a níže uvedené značky vznikly na základě požadavku odběratelů a jsou v souladu s evropskou legislativou a harmonizovanou legislativou České republiky. Standard určuje zásady a podmínky pro zajištění produktů v celém dodavatelském řetězci krmivářské a potravinářské produkce, které nejsou geneticky modifikované.

Značka „Bez GMO“ označuje produkty, vyrobené bez použití geneticky modifikovaných krmiv, viz Standard „Bez GMO“. Značka „Bez GMO“ může být certifikovanou organizací použita pouze pro produkty, které byly ověřeny podle tohoto Standardu. V případě, že je prováděna certifikace celé provozovny a všechny produkty mají shodné vstupy, zahrnuje certifikace všechny produkty vyrobené z ověřených vstupů. Rozsah certifikace pro konkrétní společnost je specifikován na vydaném certifikátu v „předmětu certifikace“. Pro produkty nepotravinářského charakteru se použije slovní označení „Vyprodukováno bez genetické modifikace“ - („Bez GMO“) a značka, viz obrázek 2, pro potravinářské produkty živočišného původu pak slovní označení „Vyprodukováno bez geneticky modifikovaných krmiv“ – („Bez GMO“) a/nebo značka viz obrázek 1.

Tento Standard „Bez GMO“ se zaměřuje na implementaci a monitorování rizik pro dosažení shody s produkty „Bez GMO“ vždy za nejlepších možných technických podmínek.

Ochranné známky Standardu „Bez GMO“

Značka „Bez GMO“ v českém jazyce a anglickém jazyce, jednobarevném zeleném provedení byla dne 29.4.2019 zapsána a zveřejněna Úřadem Evropské unie pro duševní vlastnictví – EUIPO. OZEU je pro certifikované společnosti k dispozici na webových stránkách standardu www.bezGMO.cz v části dokumenty Standardu.

Informace o registraci jsou k dispozici zde: <https://euipo.europa.eu/eSearch/#details/owners/972889>

Vyobrazení registrovaných značek:

Používané značky Standardu „Bez GMO“:

Pro potravinářské produkty (např. mléko a mléčné výrobky více složkové, maso a masné výrobky, vejce atp.). Používání značky se řídí logo manuálem v platné verzi, která je uveden na webových stránkách systému. Zde jsou ke stažení také schválené grafické podoby loga pro použití certifikovanými subjekty. V případě změny loga „Bez GMO“ lze použít obaly s původním vytištěným logem až do zpracování zásob.

Další jazykové verze jsou vydávány na základě odsouhlasení vlastníka Standardu a uveřejňovány na stránkách Standardu „Bez GMO“:

Obrázek 1 : Logo Standardu „Bez GMO“ pro potraviny (např. mléko) – česká a anglická verze

Pro ostatní produkty, krmiva, suroviny: obrázek 2: Logo Standardu „Bez GMO“ pro ostatní produkty a služby – česká a anglická verze

1.2 Předpoklady pro používání značky

Každá společnost (provozovatel), splňující legislativní požadavky, musí označovat produkty, obsahující geneticky modifikované organismy v souladu s platnou legislativou, tj. podle Nařízení (ES) č. 1829/2003 a 1830/2003.

Společnost (provozovatel), která chce používat značku „Bez GMO“, musí věrohodně prokázat, že produkty splňují předpoklady pro udělení této značky a požádat o provedení nezávislého auditu k ověření podle tohoto Standardu. Vlastní požadavky pro udělení certifikátu/značky „Bez GMO“ se liší podle oboru působnosti žadatele, produktu a konkrétní činnosti, viz Příloha 17 Registrační formulář k certifikaci „Bez GMO“, vzor.

Žadatel musí vyplnit dotazník a přiložit relevantní dokumenty, prokazující shodu s požadavky Standardu a úspěšně absolvovat audit na místě provedený schváleným certifikačním orgánem, na jehož základě se žadateli uděluje certifikát a práva na používání značky Standardu „Bez GMO“.

Pro udržení platnosti certifikátu se provádí periodické audity (ověřování, kontroly) dodržování požadavků tohoto Standardu podle kritérií uvedených v kapitole 7 Standardu podle stanovených kritérií pro jednotlivé typy provozů a produktů.

Dodržování podmínek pro používání označení „Bez GMO“ kontrolují schválené certifikační orgány. Každá společnost musí při kontrole předložit platné dokumenty jako důkazy pro ověření shody podle tohoto Standardu.

V případě nesouhlasu auditovaného subjektu se závěry z auditu, může se subjekt odvolat k certifikačnímu orgánu, který následně informuje vlastníka Standardu (SKK). Vlastník Standardu v součinnosti s certifikačním orgánem provede přezkoumání dokumentace konkrétního auditu. Podle konkrétní situace může být ze strany certifikačního orgánu proveden nový audit zaměřený na konkrétní rozporovanou oblast. Tento audit může být proveden za účasti zástupce vlastníka Standardu (SKK).

1.3 Legislativní podklady

Legislativa Evropského společenství:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 ze dne 22. září 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech, v platném znění
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1831/2003 ze dne 22. září 2003 o sledovatelnosti a označování geneticky modifikovaných organismů a sledovatelnosti potravin a krmiv vyrobených z geneticky modifikovaných organismů a o změně směrnice 2001/18/ES, v platném znění
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin (čl. 18 odst. 1)
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 ze dne 29. dubna 2004 o hygieně potravin
- Nařízení EP a Rady (ES) č. 1331/2008, č. 1332/2008, č. 1333/2008 a č. 1334/2008 ze dne 16. prosince 2008 o potravinářských přídatných látkách, v platném znění
- Nařízení EP a Rady (ES) č. 767/2009 ze dne 13. června 2009 Uvádění krmiv na trh, v platném znění
- Nařízení (EU) č. 609/2013 ze dne 16. ledna 2013 Katalog krmných surovin, v platném znění
- Nařízení EP a Rady (ES) č. 1831/2003 o doplňkových látkách používaných ve výživě zvířat
- Nařízení Komise (EU) č. 609/2011 ze dne 24. června 2011, kterým se stanoví metody odběru vzorků a laboratorního zkoušení pro úřední kontrolu krmiv z hlediska přítomnosti geneticky modifikovaného materiálu, u něž probíhá postup povolování nebo u něž uplynula platnost povolení, v platném znění
- Nařízení Komise (EU) č. 609/2013 kterým se mění Nařízení (ES) č. 152/2009 pokud jde o metody odběru vzorků a laboratorního zkoušení, v platném znění
- Nařízení Rady (ES) č. 853/2007 ze dne 28. června 2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91, v platném znění

Národní harmonizovaná legislativa

- Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, v platném znění
- Zákon 110/1997 Sb. o potravinách, v platném znění;
- Zákon o krmivech č. 91/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 209/2019 Sb. kterým se mění Zákon o krmivech č. 91/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ze dne 22. ledna 2004 ve znění zákona 132/2022 Sb., v platném znění
- Vyhláška č. 89/2006 Sb., o bližších podmínkách pěstování geneticky modifikované odrůdy, ve znění vyhlášky č. 392/2016 Sb., v platném znění
- Vyhláška č. 209/2004 Sb., o bližších podmínkách nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění vyhlášky č. 341/2019 Sb., v platném znění
- Metodický pokyn MŽP Vzorkování pro účely stanovení přítomnosti a podílu GMO a odvozených produktů, v platném znění

1.3.1 Povinnosti označování produktů obsahujících GMO – potraviny a krmiva

Základním požadavkem na přídatné látky pro krmiva a potraviny s označením „Bez GMO“ je, že tyto produkty nebo složky nepodléhají povinnosti označování podle nařízení (ES) č. 1829/2003 a 1830/2003.

V EU dle nařízení (ES) č. 1829/2003 a 1830/2003 není povinnost označovat produkty jako „Geneticky modifikované“, pokud plní následující požadavky:

- není překročena prahová hodnota obsahu GMO 0,9 % na krmnou surovinu / složku (krmivo / potravinu) a
- přítomnost obsahu GMO je „náhodná nebo technicky nevyhnutelná“ (<0,1 % na složku).

1.3.2 Specifické požadavky pro krmiva

"Náhodná nebo technicky nevyhnutelná" kontaminace GMO

Kontaminace podle Standardu „bez GMO“ je rozdělena do následujících kategorií:

- **kontaminace s přípustným obsahem GMO < 0,1 % je obecně považována za "náhodnou" nebo "technicky nevyhnutelnou". Dále viz kapitola 6.2.8 Reakce na výsledky rozborů.**

Podle nařízení (ES) č. 1829/2003 v aktuálním znění je nutné při detekci GMO ve vzorku provést přezkoumání důvodu výskytu kontaminace: Podle čl. 24 odst. 3 nařízení (ES) č. 1829/2003 musí být provozovatelé schopni příslušnému orgánu prokázat, že přijali vhodná opatření s cílem předcházet přítomnosti tohoto materiálu.

Důkazní břemeno stanovené legislativou nese provozovatel (podnik).

Při zjištění kontaminace je třeba vzít v úvahu následující:

- V případě dodávek krmiv ze třetích zemí, kde neexistuje srovnatelný systém označování, musí podnik smluvně odsouhlasit požadavky, které musí být zajištěny certifikáty a kontrolou při vstupu materiálu do krmivářského podniku.
- Pokud je krmivo, u něhož nelze vyloučit přítomnost GMO složek, dodáváno v příslušném množství, je vhodné se dodavatele dotázat, zda byla přijata ochranná opatření, k zabránění přenosu GMO složek, a pokud ano, jaká opatření byla přijata.
- Pokud se při opakovaných auditech v zařízení pravidelně zjišťují složky GMO v určitém rozmezí pod prahovou hodnotou pro označování (méně než 0,9 % GMO na složku), není možné, aby krmivářský podnik deklaroval závěr z prověření a stanovení opatření tak, že kontaminace je náhodná nebo technicky nevyhnutelná. Přiměřená povinnost dodavatele při zjištění kontaminace zahrnuje např. opatření k zamezení přenosu, kontrolu dodaného zboží a uložení povinností subdodavatelům stanovit opatření proti kontaminaci GMO.

Přenos GMO materiálu během výrobního procesu v krmivářském závodě nelze považovat za botanickou kontaminaci s následnými požadavky na označování.

V provozech zpracovávajících GMO a bez GMO suroviny je vysoké riziko kontaminace GMO a zařízení musí stanovit přiměřená opatření proti kontaminaci např. dekontaminační program atp.

V provozu Bez GMO není možné použít krmiva, která byla vyrobena v době, kdy zařízení přecházelo z výroby ze surovin obsahujících GMO na suroviny Bez GMO (např. krmiva z proplachových šarží výroby). To platí, jsou-li v krmné směsi použity doplňkové látky, které podléhaly označování GMO dle platné legislativy v případech kdy:

- jsou vyrobeny z GMO nebo jejich složek, a proto musí být samy označeny jako "geneticky modifikované".
- Podle stávajících právních předpisů nemusí být žádné doplňkové látky v krmivech, které jsou vyrobeny z GMO nebo s jejich pomocí, označovány a mohou být používány bez omezení.

1.3.3 Potraviny Bez GMO

Aby mohly být složky potravin označené značkou „Bez GMO“, nesmí podléhat označování dle nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1829/2003 a 1830/2003. Složky, přídatné a pomocné látky, které obsahují GMO, sestávají z nich nebo z nich jsou vyráběny, se nesmí používat při výrobě potravin „Bez GMO“. Nejsou-li potřebné přísady v kvalitě „Bez GMO“ na trhu prokazatelně dostupné, mohou být použity i takové, které byly

vyrobeny prostřednictvím GMO. Podkladem je seznam Společenství obsahující potravinářské přídatné látky schválené pro použití v potravinách a podmínky použití, vydaný Komisí EU podle nařízení (ES) č. 1333/2008.

Obecně platí, že náhodné nebo technicky nevyhnutelné stopy GMO jsou tolerovány do výše maximálně 0,1 % na složku.

1.4 Používání značky „Bez GMO“

Tento Standard je zaměřen na výrobce a zpracovatele potravin (např. dodavatelé produktů z mléka), jejich složek, výrobce a prodejce krmiv, zemědělské podniky a logistické společnosti, které si přejí označovat své produkty logem „Bez GMO“.

Podmínkou pro používání jednotné značky „Bez GMO“ je certifikace, jejíž provádění dle tohoto Standardu a používání značky „Bez GMO“ na vystavovaných certifikátech je upraveno ve smlouvě mezi certifikačním orgánem a Spolkem pro komodity a krmiva (SKK), který je vlastníkem (noselem značky a certifikace „Bez GMO“). Značka „Bez GMO“ (viz obrázek 1 a 2) je slovní a obrazová značka (chráněná autorským zákonem a právem pro obchodní známky).

Na potravině nebo produktu, uváděném na trh a certifikovaném podle Standardu „Bez GMO“, může být použito pouze logo Standardu „Bez GMO“ viz obrázek 1, nebo případně logo Standardu „Bez GMO“ viz obrázek 2. Použití může být pouze se souhlasem Vlastníka Standardu „Bez GMO“ a nositele značky, tj. Spolku pro komodity a krmiva (SKK) a certifikace „Bez GMO“ a to dle podmínek pro použití značky „Bez GMO“. Značka a text musí být uveden v souladu s platným logo manuálem značky Standardu „Bez GMO“.

Označování produktů informací o certifikaci produktů podle Standardu Bez GMO a umístění loga na interních dokumentech společnosti (např. dodací listy, faktury atp.) je pro certifikované společnosti dobrovolné. Podmínky používání loga Standardu, se řídí dle pravidel uvedených výše a v Logo manuálu Standardu uvedeném na webových stránkách Standardu.

Dokladem o certifikaci a plnění podmínek Standardu je předložení platného certifikátu. Platné certifikáty, informace o společnosti a rozsahu certifikace jsou publikovány na webových stránkách www.bezgmo.cz.

1.4.1 Aktualizace a schvalování změn Standardu

Vlastník Standardu, Spolek pro komodity a krmiva (SKK) v případě potřeby a vždy dojde-li ke změně příslušné legislativy, Standard aktualizuje. Změny Standardu jsou konzultovány s příslušnými oborovými svazy v rámci působnosti Standardu.

1.4.2 Kontrolní mechanismy pro zachování integrity systému

Pro zachování integrity systému a tím důvěryhodnosti certifikátu, jsou prováděny nezávislé dohledy vlastníkem Standardu nebo jím pověřenou osobou. Dohled může nebo nemusí být certifikované společnosti oznámen. Rozhodnutí záleží na vlastníkově Standardu. Dohled je prováděn na vybraném vzorku organizací minimálně 1x za 2 roky nebo při stížnosti s ohledem na závažnost konkrétní stížnosti.

Ověřování integrity – Audity integrity zahrnují různá opatření určená k zajištění kvality a správné implementace Standardu Bez GMO. Ověření je prováděno na místě u certifikované organizace, kdy je ověřován soulad s požadavky Standardu Bez GMO.

Při prováděném integrity auditu je také prováděna kontrola certifikačních orgánů a jejich auditorů. Při auditu je zástupce SKK nebo jím pověřená osoba oprávněna nahlížet do dokumentace certifikované společnosti shodně jako je tomu při auditu, včetně provedení odběru vzorků, je-li to relevantní.

Kontroly lze provádět ve všech oblastech certifikovaných organizacích, které jsou držiteli certifikátu dle Standardu Bez GMO a u dodavatelů, kteří jsou zapojeni do certifikace podle Standardu Bez GMO, pokud existují. V případě nadřazeného koordinátora se jedná také o audit vybraného vzorku dodavatelů.

Provedení integrity auditu v případě nadřazeného koordinátora a jeho dodavatele musí být vždy komunikováno a koordinováno s nadřazeným koordinátorem, protože NK je držitelem certifikátu.

Kontroly lze provádět s předchozím oznámením certifikované organizace nebo bez předchozího oznámení.

V případě nahlášení provedení integrity auditu nemůže certifikovaná organizace tento audit odmítnout. Může však do 7 dnů od obdržení informace od SKK nebo jejího zástupce reagovat s žádostí o jiný termín provedení integrity auditu, přičemž posunutí termínu musí být vhodně a důvěryhodně zdůvodněno. Navržený termín

musí být nejpozději do 30 dní od původně oznámeného termínu integrity auditu. SKK zašle rozhodnutí o uznání nebo neuznání změny provedení integrity auditu. V případě, že bude žádost o změnu termínu SKK schválena, zašle SKK nebo pověřená osoba nový termín provedení integrity auditu.

Žádost o změnu termínu musí být vždy oznámena SKK.

Organizace, která se rozhodne certifikovat podle tohoto Standardu a uzavře smlouvu s certifikačním orgánem na provedení auditu automaticky souhlasí s tím, že u organizace může být proveden integrity audit vlastníkem Standardu nebo jím pověřenou osobou.

1.5 Hlášení incidentů

V případě, že organizace certifikovaná dle Standardu „Bez GMO“ zjistí při odběru vzorků a provedeném rozboru kontaminaci nad >0,9 % na složku, nebo je informována jiným účastníkem systému „Bez GMO“ (nebo jiného systému uznaného vlastníkem Standardu) o zjištění kontaminace GMO nad >0,9 % na složku, je povinná zpracovat Záznam o incidentu. Dokumenty a popis dokumentování „Incidentu“ je uveden na webových stránkách Standardu Bez GMO“. Dostupné jsou také vzory k podání oznámení. Oznámení je nutné podat vlastníkovu Standardu a certifikačnímu orgánu, který provedl audit. Organizace musí na zjištění reagovat, prošetřit jej a stanovit nápravná opatření, která musí být dokumentována a ověřena. Tyto dokumenty o uzavření zjištění musí být předány vlastníkovu Standardu a certifikačnímu orgánu.

Při následném auditu certifikační orgán provede ověření funkčnosti stanovených opatření v rozsahu odpovídající konkrétní situaci.

1.6 Rozsah certifikace Standardu „Bez GMO“

Krmiva: krmné směsi sypké a granulované (včetně kompletního a doplňkového krmiva), premixy, krmné suroviny, doplňkové látky, objemná krmiva.

Potraviny: potraviny rostlinného a živočišného původu

Zemědělství, živočišná výroba: skot, mléčný skot, prasata, nosnice, brojeři, krůty aj., rostlinné a živočišné produkty.

Jednotlivé články řetězce pro certifikaci:

- **Výroba/zpracování:** potraviny (mléčné produkty, cukr, med, maso, ostatní potravinové produkty atp.), krmiva jednodruhová nebo směsná, úprava jednodruhových krmiv např. extrudáty, řepkové šroty (expelery), rostlinné oleje
- **Obchod, obchod se skladováním:** obchod s volně loženými jednodruhovými a směsnými krmivy, obchodní společnosti provádějící skladování volně ložených nebo balených (pytlovaných) jednodruhových nebo směsných krmiv, se kterými je manipulováno (následně balena, přebalována, dělena nebo jinak upravována) a je zajišťována jejich doprava zákazníkům.
- **Obchodníci, kteří nenakládají s produktem** – Obchodníci, kteří produkty obchodují formou zprostředkování, a to bez dopravy nebo s dopravou. Zahrnuje to i obchodníky, kteří s produktem nemanipulují a dodávají formou „dodavatel – zákazník“. Do této kategorie patří obchodní společnosti, které obchodují s balenými nebo nebalenými surovinami, krmivy a produkty.
- **Poskytovatelé služeb např. skladování** – Poskytovatelé služeb např. skladování nebo poskytující obdobné služby svým zákazníkům např. obchodním organizacím, dopravcům atp.
- **Doprava:** Doprava a případně obchod s jednodruhovými a směsnými krmivy – volně loženými
- **Živočišná výroba:** provozy živočišné výroby – produkce syrového mléka, maso, vejce atp.
- **Výroba osiv:** společnosti provádějící množení, úpravu a obchod s osivem

Pro všechny výše uvedené články řetězce platí obecné podmínky Standardu uvedené v kapitole č. 7.1, pro specifické články řetězce jsou požadavky blíže specifikovány nebo doplněny v dalších navazujících kapitolách Standardu.

Tento Standard se nevztahuje na produkty ekologického zemědělství a logo Standardu na nich nemůže být použito.

Periody auditů jsou uvedeny v článku 4.5

1.6.1 Typy certifikace

Podniky zařazené v dodavatelském řetězci surovin a produktů mohou být certifikovány podle Standardu „Bez GMO“ následovně:

- Individuální certifikace podniku – viz čl. 4.6;
- Certifikace skupiny podniků, která je provedena na vzorku provozů – velikost vzorku dle čl. 4.6.2 - Vzorkování ostatních článků dodavatelského řetězce;
- Certifikace zpracovatelů – např. mlékáren v režimu Nadřazeného koordinátora – velikost vzorku dle čl. 4.6.1 - Intervaly provádění auditů – živočišná výroba v rámci certifikace nadřazeného koordinátora.

Provozy / farmy dodávající suroviny pro zpracovatele např. mléko do výroby (mlékárny) mohou být certifikovány v režimu nadřazeného koordinátora nebo certifikovány samostatně (viz čl. 5.3).

1.7 Pojmy a zkratky

auditor	osoba určená certifikačním orgánem pro provedení auditu podniku
BRC, BRC Global Standard	certifikační standard s jednotným systémem hodnocení pro kvalitu v rámci celého dodavatelského řetězce potravin http://www.brcglobalstandards.com/
certifikát „Bez GMO“	potvrzení vystavené spolupracujícím certifikačním orgánem při úspěšném splnění požadavků Standardu „Bez GMO“
FSMS, Food Safety Management System	certifikační standard hodnocení kvality potravin http://www.fssc22000.com
geneticky modifikované organismy (GMO)	tj. ty organismy, s výjimkou lidských bytostí, jejichž genetický materiál byl změněn způsobem, jehož se přirozenou cestou nedosáhne pářením a/nebo přirozenou rekombinací (dle definice ve směrnici EP a R 2001/18 a Zákona 78/2004 Sb.)
GMP+, Good Manufacturing Practice	správná provozní praxe pro produkci krmiv, viz http://www.gmpplus.org , kompatibilní je systém QS, podobně GMP+ správná provozní praxe pro dopravu zemědělských komodit a krmiv, surovin pro produkci krmiv
IFS, International Food Standard	společný standard s jednotným systémem hodnocení pro kvalitu v rámci celého dodavatelského řetězce
International Sustainability at Carbon Certification	ISCC EU, mezinárodní certifikace udržitelnosti biomasy a biopaliv, www.iscc-system.org , REDCert aj.
kategorie zvířat	zvířata, odlišující se druhem chovu (masný x mléčný skot apod.)
krmiva	Doplňkové látky, premixy, suroviny, kompletní a doplňková krmiva, která jsou zpracovaná, částečně zpracovaná nebo nezpracovaná a určená pro orální krmení zvířat, objemná krmiva
krmiva podléhající povinnému označení	krmiva, která musí být dle nařízení (ES) č. 1829/2003 a 1830/2003 označována jako „geneticky modifikovaná“
monitoring rizik při výrobě produktů „Bez GMO“	proces sledování rizik, jejich potlačení k dosažení shody s požadavky na „Bez GMO“ produkty za optimálních možných technických podmínek, jednotně, za použití technických standardů
nadřazený koordinátor (NK)	potravinářský výrobní subjekt, koordinující svoji výrobu se smluvními zapojenými podniky (dodavateli – producenty jeho surovin, např. surového mléka, zemědělské komodity, aj. suroviny (přísady) pro výrobu potravin)
nápravné opatření	jednání, které vede k odstranění příčiny chyby, vady nebo jiné nežádoucí situace tak, aby se zabránilo opakování, resp. aby se snížila četnost opakování
potraviny	všechny látky a výrobky v částečně zpracovaném či nezpracovaném stavu, určené pro požití člověkem
producent/smluvní partner	právní subjekt produkuje pro nadřazeného koordinátora (maso mléko, vejce, zemědělské komodity atd.)
provozní jednotka	části zemědělského podniku, které jsou fyzicky zcela vzájemně oddělené (různá místa ustájení, místa skladování krmiv atp.)
směšovací zařízení	stacionární i mobilní zařízení na míchání krmiv (výrobní krmných směsí, mobilní mícháreny, krmný vůz)
smluvně zapojený podnik	dodavatel, producent surovin, dodávající smluvně potraviny (např. surové mléko, zemědělské komodity, aj. suroviny (přísady)) nadřazenému koordinátorovi pro jeho finální výrobu potravin „Bez GMO“
zaměnitelná GM krmiva/suroviny	krmiva jsou zaměnitelná, pokud je lze použít z hlediska druhu krmiva i při výrobě mléka „Bez GMO“; (např. sójový šrot „Bez GMO“ v tržní produkci mléka „Bez GMO“ a souběžně GM sójový šrot použitý při výrobě mléka pro odchov telat)
Zpracování potravin	podstatná změna původního výrobku (zahřátím, uzením, zráním, sušením, extrudováním aj. či jejich kombinací), viz Nařízení ES č. 852/2004. Mohou pak obsahovat přísady, potřebné pro jejich výrobu či k propůjčení zvláštních znaků
Logistika/Doprava	Provádění dopravy surovin nebo směsných krmiv bez skladování nebo jakékoliv manipulace s produktem.
Obchod, skladování	Obchod a / nebo skladování surovin nebo směsných krmiv bez provádění vlastní dopravy. Doprava je prováděna externí dopravní společností.

2 Certifikace

Značku „Bez GMO“ lze používat pouze po provedení certifikačního auditu plněním požadavků tohoto Standardu, platné legislativy ES a národní legislativy. Rozsah auditů závisí na:

- komplexnosti a typu výrobního procesu,
- použitých surovinách, které mohou být zdrojem GMO,
- velikosti společnosti a počtu dodavatelů.

Četnost auditů je stanovena v kap. 4.6 Rozsah a platnost certifikátu „Bez GMO“, pokud není vlastníkem Standardu nebo certifikačním orgánem s ohledem na riziko stanoveno jinak. Provádění certifikačních a recertifikačních auditů se řídí kap. 4.6 Standardu včetně podčlánků.

2.1 Platnost certifikátu

Vydané certifikáty mají platnost vždy minimálně 1 rok, přičemž:

1. Při provedení prvotního certifikačního auditu (vydané certifikáty) od 1.1. do 30.6. mají vydané certifikáty **platnost do 30.6. následujícího kalendářního roku.**
2. Při provedení prvotního certifikačního auditu (vydané certifikáty) od 1.7. do 31.12. mají vydané certifikáty **platnost do 31.12. následujícího kalendářního roku.**

Při plánování termínu recertifikačního auditu je výchozím datem datum prvotního certifikačního auditu.

Ověření certifikované společnosti musí být provedeno v době platnosti certifikátu, a to v termínu blízkém poslednímu auditu.

2.2 Žádost o certifikaci

Žádost o certifikaci je předkládána vlastníkov Standardu Bez GMO na formuláři viz příloha č. 17 Registrační formulář k certifikaci „Bez GMO“. Žádost je zasílána na emailovou adresu standard@bezgmo.cz.

Registrace k certifikaci lze také provést prostřednictvím schváleného certifikačního orgánu viz seznam certifikačních orgánů uvedený na webových stránkách standardu <https://www.bezgmo.cz>.

2.3 Provádění externí certifikace

Zásadním požadavkem je hodnocení souladu s pravidly Standardu „Bez GMO“ podle definovaných kritérií, běžně specifikovaných v normách a normativních dokumentech. Tento Standard je k dispozici všem zúčastněným stranám, jichž se týká.

Certifikační orgány, které provádí audity hodnocení a sledování souladu s tímto Standardem „Bez GMO“, musí mít platnou akreditaci dle normy ČSN EN ISO/IEC 17065 pro certifikaci produktů (např. certifikace bioproduktů, biopotravin a procesu jejich výroby atp.) a být autorizovány nositelem Standardu „Bez GMO“, kterým je SKK. Auditři musí splňovat kvalifikační požadavky, viz kapitola 3.2.

2.3.1 Plnění požadavků a certifikace

Pro splnění Standardu má výrobce, uvádějící na trh krmiva nebo potraviny označené „Bez GMO“, povinnost doložit dodržování zákonných kritérií. Obchodník s potravinami a krmivy, uvádějící produkty na trh, je odpovědný za řádné označování dle platné legislativy.

Není-li přímý dodavatel výrobcem nebo zpracovatelem potravin, přísad do potravin nebo pomocných látek pro zpracování, resp. krmiv a doplňkových látek, má povinnost prokázání předchozí zpracovatelský nebo výrobní stupeň ve výrobním řetězci. Důkazem je certifikát dle Standardu „Bez GMO“ nebo platné prohlášení dodavatele / výrobce viz příloha č. 2.

Je-li potrovina nebo její složka živočišného původu označena „Bez GMO“, musí producent podat důkaz provedením auditu dle tohoto Standardu a prokázat minimální dobu krmení dle kapitoly 2.5.2 vhodnými bez GMO krmivy, viz kapitola 2.5.3 a všech stupňů, které jsou mezi výrobou potraviny a jejím uvedením na trh.

Obchodníci, kteří krmiva anebo suroviny skladují i na přechodné období, pytlují nebo s produkty jinak manipulují, jsou do systému certifikace také zařazeni a musejí být certifikováni podle tohoto Standardu. Všichni musí zajistit zpětnou sledovatelnost (dohledatelnost) konkrétního produktu. Důkazem je certifikát dle

Standardu „Bez GMO“ nebo platné prohlášení dodavatele / výrobce viz příloha č. 2. Pokud jsou při objednávání dopravy využíváni dopravci, kteří nejsou certifikováni dle tohoto Standardu, musí objednatel tohoto dopravce zajistit, že dopravce aplikuje vhodná opatření k zamezení kontaminaci provozů bez GMO dopravou. Dokládá se prohlášením dopravce viz příloha 21.

Obchodníci, kteří prodej zboží pouze zprostředkovávají, ale jinak s ním nemanipulují nebo dodávají výhradně zboží pytlované či jinak balené, musí být také certifikováni podle „Bez GMO“ a musejí mimo jiné zajistit, že jsou organizace provádějící dopravu certifikováni nebo aplikují opatření proti kontaminaci dopravou, kterou pro zákazníka zajišťují – prohlášení dopravce viz příloha 21, nebo v jiném dokumentu obsahujícím informace, zda přepravovaná surovina nebo krmivo obsahovalo GMO.

2.4 Možnosti kombinovaného auditu a uznání certifikace jiných systémů

Tento Standard může být prověřován v kombinaci s jinými standardy, které mají prokazatelné synergické efekty, které lze využít k popisu Standardu „Bez GMO“ - jsou to systémy zajištění kvality, např. ISO 9001 společně s HACCP, správné výrobní a obchodní praxe, osvědčující zdravotní nezávadnost produkce krmiv a potravin, tj. QS nebo GMP+, IFS nebo BRC a systémy, osvědčující udržitelnost zemědělské produkce, tj. ISCC EU apod. a systémy, osvědčující welfare (GLOBAL G.A.P., ekologické certifikace s platným ekologickým osvědčením podle nařízení (ES) č. 834/2007, národní předpisy pro welfare).

Tento Standard tedy prakticky dodržuje principy národní legislativy ČR v oblasti zdravotní nezávadnosti produkce, soulad s principy udržitelnosti, ekologického zemědělství a welfare při chovu hospodářských zvířat.

Dopravci, kteří mají certifikaci zdravotní nezávadnosti dopravy, např. QS nebo GMP+, zajišťují, aby nemohlo dojít ke kontaminaci předchozími přepravovanými GM produkty, a požaduje-li dopravce certifikaci dle Standardu „Bez GMO“, lze ji provádět redukovane společně s certifikací QS nebo GMP+.

Při certifikaci dle tohoto Standardu tak mohou být v redukované podobě prověřovány jen ty aspekty, specifické pouze pro Standard „Bez GMO“, neboť Standard plně využívá a uznává již zavedené systémy kvality firem. Informace o certifikaci zmiňovaných standardů předá žadatel před auditem a doloží je platným certifikátem nebo jiným obdobným dokladem.

Vlastník Standardu může na základě předložení žádosti a dokumentace konkrétního certifikačního schématu uznat certifikace dalších standardů bez GMO, v případě, že jsou splněny požadavky tohoto Standardu. Doloží se např. zněním certifikačního standardu nebo rozšíření jiného certifikačního schématu.

2.5 Předpoklady k certifikaci

2.5.1 Popis podniku

Žadatel o certifikaci musí zpracovat popis podniku dle kategorie výroby, viz příloha č. 5-8. Popis podniku je základním dokumentem umožňujícím zajištění potřebné dokumentace, evidencí a vstup pro provedení analýzy rizik produktů „Bez GMO“. Vzor příloha 10 a 15 pro producenty mléka, kooperující s nadřazeným koordinátorem (NK) Standardu, je základní informací a analýzou rizika žadatele o certifikaci. Popis podniku musí být při auditu k dispozici a udržován aktuální.

Žadatel o certifikaci vždy vyplní přílohu 17 Registrační formulář k certifikaci „Bez GMO“ dle svého zařazení do dodavatelského řetězce (certifikační orgán může využít vlastní šablonu obsahující adekvátní informace dle přílohy 17). Registrační formulář je podkladem pro naplánování a provedení certifikačního/recertifikačního auditu. Registrační formulář je auditorem při certifikaci ověřován s ohledem na plánování auditu a určení jeho rozsahu.

2.5.2 Minimální doby krmení hospodářských zvířat

Před uvedením potravin živočišného původu (např. mléko, drůbeží maso, vejce) s označením „Bez GMO“ na trh musí producent dodržet pro jednotlivé druhy zvířat níže uvedenou dobu krmení výhradně produkty „bez genetické modifikace“, což je nutné vzít v úvahu i při nákupu zvířat:

Živočišný druh	Časové období
Koňovití a skot (vč. druhů buvolců a bizonů) pro produkci masa	12 měsíců a min. ¾ jejich života
Malí přežvýkavci	6 měsíců
Prasata	4 měsíce
Mléčný skot, zvířata produkující mléko	3 měsíce
Drůbež k produkci masa ve velkochovu před dosažením věku 3 dnů (Uvedené minimální přechodové období krmiva pro drůbež na maso odpovídá ekvivalentu doby deseti týdnů před porážkou, nejsou zahrnovány první tři dny života.)	10 týdnů
Drůbež na produkci vajec	6 týdnů
Ostatní živočišné druhy	krmení „Bez GMO“ od narození/vylíhnutí

Zdroj: prováděcí zákon NSR o genovém inženýrství, čl. 58 V z 31. 8. 2015 I 1474 (<http://www.gesetze-im-internet.de/eggenddurchfg/>) a State of play in the EU on GM-free food labelling schemes and assessment of the need for possible harmonisation, Final report, str. 37 a úprava textu o specifické podmínky chovů v ČR.

Přechod na krmení „Bez GMO“ dokumentuje producent před prvním dodáním na trh, včetně nákupu zvířat po přechodu na „Bez GMO“.

2.5.2.1 Minimální doba krmení při nákupu zvířat

Minimální doba krmení se vztahuje také na zvířata nakoupená od organizací, které nejsou certifikovány dle Standardu „Bez GMO“ nebo jiného uznaného standardu. V případě nákupu zvířat musí být prokazatelné např. platným certifikátem nebo prohlášením v případě dodavatelů v režimu NK, že zvířata pochází z chovu certifikovaného „Bez GMO“. Pokud toto není doloženo dodavatelem musí být aplikováno přechodové období viz tabulka výše, o aplikaci přechodového období musí být k dispozici odpovídající záznamy např. v evidenci zvířat.

2.5.3 Krmení dle zásad „Bez genetické modifikace“

Dle Standardu „Bez GMO“ smí být pro výrobu potravin nebo přísad do potravin živočišného původu „Bez genetické modifikace“ použita jen krmiva „Bez genetické modifikace“. Před přechodem na toto krmení jsou obvykle v podniku zavlečené nečistoty a zbytky krmiv, která mohou obsahovat GMO, které se musí systematicky odstranit, musí být provedeny analýzy rizik všech procesů, jejich rizik a sledovat zdroje kontaminace:

- prostřednictvím krmiv s povinným označováním GMO
- vlastními vypěstovanými krmivy (tj. zda je zajištěno, že jsou „bez genetické modifikace“)
- zavlečením a smísením provedeným jinými osobami nebo v procesech a zařízeních ve vlastním podniku.

Producent musí stanovit, provádět a dokumentovat opatření, která vyloučí možnost kontaminace a zavlečení GMO krmiv, tj. důkladné čištění všech přístrojů, skladů, směšovacích zařízení, dopravních prostředků atd., které přicházejí do styku s krmivy.

Dochází-li v provozní jednotce nebo části provozu ke střídání krmení „Bez GMO“ a krmení GMO krmivy, musí zajistit a dokumentovat umístění zbytkových GMO krmiv a zajistit, že nedojde k následné kontaminaci produktu „Bez GMO“. Vyprázdnění zbytků při čištění zařízení a ev. další opatření musí provést po každé změně krmení „Bez GMO“ a prověřit to analýzami na přítomnost GMO.

Bude-li zjištěno, že zvířata byla krmena v průběhu nebo po uplynutí minimální doby krmení GMO krmivem, opakuje se doba jeho minimálního krmení od počátku, viz tabulka v kapitole 2.3.2. Podléhalo-li krmivo povinnému označení GMO, ale nebylo tak označeno, musí být zbytky krmiva ihned odstraněny nebo použity mimo produkci „Bez GMO“. Potravin, již dodané na trh (např. mléko „Vyprodukované prostřednictvím krmiv bez genetické modifikace“) nemusí být staženy.

Závažnost přestupků kontroluje certifikační orgán podle následujících faktorů:

- povědomí zemědělce o značení krmiva a péče při přejímce krmiv
- zkrmené množství chybně deklarovaného krmiva a obsah GMO v krmivu
- doba krmení chybně deklarovaným krmivem.

Kontaminace obsahem GMO $<0,1\%$ je obecně považována za „technicky nevyhnutelnou“ nebo „náhodnou“.

V případě, že je v jednodruhovém nebo směsném krmivu přítomná kontaminace v rozsahu $>0,1\%$ a $\leq 0,9\%$, považuje se za vyhovující, pouze pokud podnik provedl opatření k minimalizaci rizika kontaminace GMO a prokazatelně je realizoval. Opatření musejí být provedena v souladu s požadavky čl. 7.1.9.

V případě, že je v jednodruhovém nebo směsném krmivu kontaminace prokázána $>0,9\%$ je krmivo považováno za GMO a nesmí být v certifikovaném podniku krmeno.

2.5.4 Krmení GMO v určité fázi života zvířat a přechod na krmení „Bez GMO“

Některé kategorie zvířat mohou být krmeny krmivy obsahujícími GMO v určité fázi jejich života. Před produkcí nebo dodáním v režimu „Bez GMO“ musí být dodrženo přechodové období dle čl. 2.5.2. Při změně GMO krmiva na „Bez GMO krmivo“ musí být dodrženy požadavky čl. 2.5.3 a 2.5.4 a při přechodu musí být vždy provedeno ověření analýzami na přítomnost GMO. Dále musí být dokumentováno, kdy byla zvířata převedena na krmení „Bez GMO“ (interní evidence přechodového období).

V případě, že není dodrženo nebo není prokazatelné dodržení přechodového období, nesmí být provedena dodávka v režimu „Bez GMO“ a přechodové období musí být opakováno – shodně jako při střídání krmiv GMO a „Bez GMO“ (čl. 2.5.4.2)

2.5.5 Vyloučení smísení a záměny

2.5.5.1 Výroba a manipulace s produkty

Probíhá-li v podniku souběžná výroba nebo manipulace s produkty „Bez GMO“ a GMO, musí být dokumentovanými a prověřenými opatřeními na základě analýzy rizik zajištěna prevence kontaminace či záměny produktů. Interní kontroly pak ověřuje audit.

2.5.5.2 Krmení „Bez GMO“ a GM krmivem

Jsou-li v zemědělském podniku / živočišné výrobě kromě krmení „Bez GMO“ krmena jiná zvířata GMO krmivy nebo pěstují-li se v okolí GMO rostliny, hrozí zvýšené nebezpečí zavléčení GMO a kontaminace krmivy, nářadím, dopravními prostředky, prachem atd. a producent musí přijmout dokumentovaná opatření proti kontaminaci GMO.

Zásadně není povoleno současné krmení stejné kategorie zvířat krmivy obsahujícími GMO a krmivy „Bez GMO“ ve shodných ustájeních (v jedné lokalitě). výjimkou je používání nezaměnitelných krmiv (např. speciální krmivo pro mladé slepice a nosnice).

Producent musí mít zcela oddělené části provozu, kde jsou i krmiva odděleně skladována a manipulována tak, že nemůže dojít k záměně nebo kontaminaci s GMO produkty (např. krmivo pro prasata obsahující GMO tam, kde se krmí dojnice „Bez GMO“ (sójový šrot)).

Zemědělské podniky/ živočišná výroba, které si vyrábí vlastní krmné směsi „Bez GMO“ i GMO krmné směsi ve vlastním míchacím zařízení (krmný vůz) pro přípravu kompletní krmné dávky (TMR) pro krmení kategorií zvířat krmivem „Bez GMO“ a zároveň pro krmení kategorie zvířat krmivem obsahující GMO krmivo, musí být aplikována opatření proti kontaminaci.

Organizace musí dokumentovat opatření pro zamezení kontaminaci GMO krmivem a aplikovaná opatření prokazatelně dokumentovat (např. záznamem v provozních denících).

Provozovatelé mobilních (vlastní mobilní míchací zařízení, krmné vozy atp.) a stacionárních zařízení (vlastní míchárna krmných směsí) pro výrobu krmiv, kteří připravují jak GMO, tak krmiva „Bez GMO“ ve stejném zařízení, musí provádět proplachování a čištění tak, aby do krmiva „Bez GMO“ nebyly zavlčeny GM organismy, opatření dokumentovat a kontrolovat jeho účinnost rozborů dle čl. 6.2 Standardu.

V případě, že podnik je součástí nadřazeného koordinátora jsou stanovená opatření ověřována ve spolupráci s nadřazeným koordinátorem, který provádí dokumentaci opatření, odběr vzorku a rozbor na přítomnost GMO.

Pro přechod na „Bez GMO“ u provozu mobilních nebo stacionárních zařízení pro výrobu krmiv na komerční bázi, platí požadavky čl. 2.5.6 a vzorkování dle čl. 6.2.

2.5.6 Přechod na „Bez GMO“ u výroby krmiv

Provozovatelé mobilních a stacionárních zařízení pro výrobu krmiv musejí provést čištění zásobníků surovin, dopravních cest surovin, míchacího zařízení a související technologie, dopravních cest krmných směsí a zásobníků na finální krmné směsi, ruční a manipulační zařízení vč. interní dopravní techniky. Provedené čištění musí být průkazně dokumentováno v souladu s přílohou č. 18.

2.5.7 Požadavky přechodu na „Bez GMO“ u dopravy, skladování a zpracování

Provozovatel musí vyčistit výrobní technologii (včetně příjmových, expedičních a dopravních cest), dopravní prostředky (ložnou plochu), sklady a zpracovatelské prostory, např. formou proplachovacích šarží, opatření musí průkazně dokumentovat.

3 Požadavky na certifikační orgány, auditory

Nezávislost při provádění certifikačních auditů u žadatelů o certifikaci zajišťují autorizované smlouvy podle Standardu „Bez GMO“ s certifikačními orgány, které ke splnění autorizace musí splnit níže stanovené požadavky. Certifikační orgány smluvně schvaluje vlastník Standardu „Bez GMO“, tj. SKK.

3.1 Požadavky na certifikační orgán

Certifikační orgán musí prokázat platnou akreditaci dle normy ČSN EN ISO/IEC 17065 pro certifikaci produktů (např. certifikace bioproduktů, biopotravin a jejich výroby) a používat odborně kvalifikované, prověřené a kompetentní auditory. Požadavky na kvalifikaci auditorů má uvedeny ve své příručce řízení kvality pro provádění auditů podle Standardu „Bez GMO“ a v podkladech o školení a vzdělávání auditorů. Certifikační orgán archivuje všechny podklady, školicí materiály auditorů podle Standardu, popř. je předkládá vlastníkov Standardu (SKK), který certifikační orgán autorizuje k provádění certifikací Standardu „Bez GMO“.

Každý autorizovaný (schválený) certifikační orgán má k dispozici alespoň dva auditory, splňující kvalifikační požadavky dle kapitoly 3.2, mohou jimi být jak zaměstnanci, tak externí smluvní pracovníci, kteří nejsou ve střetu zájmů. Za jejich působnost plně odpovídá certifikační orgán.

Jeden auditor nemůže auditovat stejnou společnost vícekrát než 3 certifikační periody po sobě (3 roky po sobě). Do této periody se nezapočítávají rozšiřující, mimořádné nebo jiné audity (např. změny lokalit atp.) než periodické roční (recertifikační) audity konkrétní společnosti. **Auditor, který prováděl 3 roky po sobě audit ve společnosti samostatně v pozici vedoucí auditor nebo vedoucí týmu (Lead Auditor), se může účastnit provedení auditu ve společnosti v pozici v pozici „Člen auditního týmu“ minimálně na 1 audit. Tato pozice auditora (člen týmu) je považována za přerušení periody 3 roky. Do období 3 roky se nepočítají audity pro ověření neshody klienta (následné audity), Witness Audit jiného auditora při získávání jeho kvalifikace atp.**

Při provádění auditu a certifikaci podle Standardu musí být použit princip čtyř očí. Auditor nesmí sám definitivně rozhodnout o certifikaci na základě auditu, který sám provedl – certifikační orgán musí mít k dispozici pracovníky k přezkoumání zprávy z provedeního auditu, kteří schvalují o udělení certifikátu. Tito pracovníci a auditoři mají tyto povinnosti:

- zúčastnit se školení dle Standardu „Bez GMO“ realizované SKK,
- absolvovat školení při provedení změn ve Standardu podle aktuálních požadavků.

Auditory školí buď externí kvalifikovaný školitel, nebo interní kvalifikovaná osoba v certifikačním orgánu.

Výsledky certifikačního nebo jiného auditu musí být k dispozici do 8 týdnů po jeho vykonání, certifikační orgán je archivuje včetně následných činností ve své interní dokumentaci, a to pro každý provedený audit podle Standardu (pravidelný audit: aktuální popis podniku vč. „Bez GMO“, kontrolní seznam, certifikát, vč. příloh relevantních pro certifikaci, dokumentaci dodatečného / namátkového auditu (kontrolní seznam vč. příloh relevantních pro certifikaci, certifikát).

K vystavení certifikátu je nutná zpráva z auditu s jasným vyjádřením o doporučení k vystavení certifikátu, kontrolní seznam a příloha, obsahující kompletní informace o certifikovaném provozu. V případě jednání v rozporu s tímto ustanovením se použijí sankce, které jsou uvedeny ve smlouvě mezi certifikačním orgánem a SKK (vlastníkem Standardu „Bez GMO“).

3.2 Požadavky na auditory

Každý auditor musí provést min. 5 úplných auditů dle Standardu u různých podniků během 2 let v zemědělství, výrobě krmiv či potravin), prokázat příslušné školení a kvalifikaci min. jedním z těchto certifikačních systémů: ISO 9001, QS, GLOBALG.A.P., GMP+, IFS, BRC, FSMS, ISCC EU.

Auditor nesmí provádět audit u certifikovaných subjektů, kde působil jako poradce Standardu v posledních 2 letech.

Auditor musí co nejpřísněji zachovávat postupy, stanovené v dané společnosti a u certifikačního orgánu, týkající se důvěrnosti informací a záznamů.

Odůvodněné odchylky od požadavků na kvalifikaci schválí písemně vlastník tohoto Standardu (SKK).

Auditor se musí průběžně vzdělávat, a to minimálně 1x za 2 roky, nebo dle aktuální potřeby. Auditor se musí průběžně sebevzdělávat. Vzdělávací aktivity mohou zahrnovat:

- Školení realizované vlastníkem Standardu Bez GMO – SKK
- Školení realizované certifikačním orgánem pro své auditory

4 Audity

Provádění auditu se liší podle velikosti a výrobního zaměření podniku.

Audity jsou rozděleny do následujících kategorií:

- Certifikační audit – prvotní certifikace podniku podle Standardu „Bez GMO“
- Recertifikační audit – audit pro obnovení platnosti certifikátu podle Standardu „Bez GMO“, provádí se dle kap. 4.6
- Následný audit / následná návštěva – při zjištění neshody při certifikačním nebo recertifikačním auditu. Ověřovány jsou požadavky neshody zjištěné při auditu.

Certifikačním, recertifikačním a následným auditem je vždy auditem ohlášeným a certifikovaná společnost je o návštěvě auditora informována předem.

Ostatní typy auditů:

- Mimořádný audit může být proveden např.
 - o při podání stížnosti zákazníka auditované organizace k certifikačnímu orgánu nebo vlastníkov Standardu.
 - o při zjištění porušení požadavků Standardu „Bez GMO“ ze strany certifikované organizace, kdy je toto porušení zjištěno při auditu jiné organizace v řetězci certifikace.
 - o Podána stížnost nebo námět pro ověření plnění kritérií ze strany jiného uznaného certifikačního schématu. Toto oznámení je provedeno přes vlastníka Standardu „Bez GMO“, který komunikuje s certifikačním orgánem, případně přímo certifikačnímu orgánu.

Mimořádný audit může být proveden jako ohlášený nebo jako neohlášený, a to na základě závažnosti zjištění, která vedla k rozhodnutí o provedení mimořádného auditu.

4.1 Účast zástupce SKK provádějící integrity audit

Při auditu může být přítomna osoba provádějící audit Integrity Standardu Bez GMO. Tato osoba je zahrnuta v plánu auditu. Osoba provádějící integrity audit nesmí zasahovat do probíhajícího auditu. Jejím úkolem je dohled a hodnocení postupu auditora a zhodnocení realizace auditu a soulad s požadavky Standardu.

Realizace Integrity auditu je dále popsána v kapitole č. 1.4.2.

4.2 Plánování auditu

Auditor provede první zjišťování systému vlastní kontroly nadřazeného koordinátora, doplněné auditem a kategorizací rizik nebo u zemědělských podniků (živočišná výroba) či u jiných než zemědělských podniků, při tom zkontroluje:

- popis podniku a kategorizace rizik

- smlouvu mezi certifikačním orgánem a zákazníkem
- stanovení oblasti, časového rozsahu auditu dle velikosti podniku, charakteru činnosti, počtu lokalit a provede první certifikaci systému „Bez GMO“.
- Provedení auditu necertifikovaného externího poskytovatele služeb (např. mobilní míchání krmných směsí atp.), kteří poskytují služby dodavatelům NK, ve vazbě na účinnost nápravných opatření pro minimalizaci kontaminace dodavatelem.

4.3 Provádění auditu

Úvodní schůzka zahrnuje minimálně:

- představení auditora a zúčastněných osob
- seznámení s plánovaným průběhem auditu
- vyjasnění zásadních otázek k průběhu auditu na obou stranách

Prověrka dokumentů 1:

- relevantní dokumentace podniku (organizační schéma, systém řízení kvality, dodací listy aj.)
- dodržování požadavků Standardu (deklarování surovin, systém vlastní kontroly, evidence, záznamy)

Prohlídka provozu:

- výrobních prostor a pracovišť, dotazování pracovníků
- kontrola požadavků Standardu (oddělené skladování a manipulace, identifikace rizik vnosu atd.)
- odběr vzorků, pokud je plánován

Prověrka dokumentů 2:

- kontrola množstevních toků, ev. kontrola dalších dokumentů a záznamů po prohlídce provozu

Závěrečná schůzka:

- souhrn zjištění z auditu a vyjasnění identifikovaných odchylek
- projednání nápravných opatření a lhůt pro nápravu
- vyjasnění ještě otevřených otázek
- potvrzení předmětu a rozsahu certifikace (vč. množství a jazykových mutací certifikátu)
- zpracování zprávy z auditu (může být provedeno po fyzickém auditu)

Činnosti před, v průběhu a po auditu se řídí interními požadavky certifikačního orgánu. Pro ukončení certifikace (udělení či zamítnutí certifikátu) je stanovena lhůta max. 8 týdnů po fyzickém provedení auditu dle Standardu „Bez GMO“ vč. vystavení certifikátu (viz čl. 3.1 standardu).

4.3.1 Vypořádání zjištění z auditu (neshody)

Jsou-li při certifikaci zjištěny neshody s legislativou a požadavky Standardu a zjištění není v oblasti, která umožňuje reakci a nejedná se o požadavky Standardu, které znemožňují certifikaci, může předložit společnost do 40 dnů od auditu důkazy o vypořádání neshody, ověřené auditorem.

Při zjištěních auditu typu příležitost ke zlepšení, které nemají zásadní vliv na plnění požadavků Standardu, musí společnost reagovat do následujícího auditu. Při některých typech neshod může auditor konat následnou kontrolu tam, kde byla neshoda zjištěna k ověření opatření, stanovených auditorem.

4.4 Udělení certifikátu

Certifikační orgán je oprávněn k provedení dodatečného nebo namátkového auditu. Certifikát vystaví podniku, který s ním uzavřel smlouvu o provedení certifikačního auditu dle Standardu a absolvoval úspěšně audit (vč. odstranění neshod, nalezených při auditu).

Zprávu z auditu, osahující ev. odchylky (neshody), na které musí organizace reagovat ve stanoveném termínu, obdrží pověřená kontaktní osoba organizace, uvedená v žádosti o certifikaci. Zprávu o auditu může tato kontaktní osoba předat dalším zainteresovaným stranám, např. dodavatelům, odpovědným osobám za konkrétní provoz atp.

Vlastník Standardu akceptuje pouze certifikáty, vydané těmi certifikačními orgány, s nimiž má uzavřenu smlouvu o provádění certifikace podle Standardu.

4.4.1 Specifické situace v platnosti certifikátu

4.4.1.1 Nedokončené přechodové období zemědělského podniku / živočišná výroba

V souvislosti s požadavky na dodržení přechodového období podle kapitoly 2.3.2 Minimální doby krmení hospodářských zvířat, může být auditu podrobena i organizace, která přechodové období nedokončila. Tato skutečnost musí být auditorem zaznamenána do dokumentace z auditu včetně uvedení data ukončení přechodového období.

Certifikační orgán v takovémto případě posune platnost certifikátu na první kalendářní den po ukončení přechodového období. Tím je zajištěno, že podnik nemůže dodat produkt / potravinu před dokončením přechodového období. Dodržení výše uvedeného vč. deklarace na dodací dokumentaci je ověřována při dalším periodickém auditu.

4.4.1.2 Zjištěné závažné neshody při auditu

Pokud jsou zjištěny při auditu neshody, které nejsou kritické (C) musí být vedeno opatření, které schvaluje auditor. Po odstranění neshody je vystaven certifikát, v případě recertifikace v původní platnosti certifikátu. To platí i v případě požadavku na následnou návštěvu.

V době do vypořádání závažných neshod (zjištěno GMO krmivo nebo surovina, stížnost atp.) nesmí být potravina, krmivo nebo surovina pro výrobu krmiv pod certifikací „Bez GMO“ dodávána do doby vypořádání neshody.

4.5 Požadavky na certifikáty

Certifikát podle Standardu, viz příloha 1, má obsahovat následující informace:

- úplný název certifikačního orgánu, popř. i logo certifikačního orgánu
- název certifikovaného podniku a údaje o provozovnách, spadajících do rozsahu certifikace (seznam v příloze certifikátu)
- datum auditu, doba platnosti (konečné datum platnosti certifikátu)
- datum prvního certifikačního auditu
- číslo certifikátu a rozsah platnosti
- kategorie certifikovaného podniku: výroba krmiv, logistika, zemědělství, zpracování/úprava
- údaje o shodě s prováděcí legislativou ES v oblasti GMO
- údaje o Standardu „Bez GMO“ a číslo verze Standardu, může být uvedena i značka „Bez GMO“
- členské číslo certifikačního orgánu
- jméno a podpis odpovědné osoby certifikačního orgánu
- identifikace vlastníka certifikátu.

Poznámka: Vlastník Standardu vydává vzor certifikátu (příloha č. 1), který je v upravitelné podobě k dispozici spolupracujícímu certifikačnímu orgánu.

4.6 Rozsah a platnost certifikátu „Bez GMO“ - certifikační nebo recertifikační audit

O rozsah platnosti certifikace žádá organizace a tento rozsah je ověřen při certifikačním / recertifikačním auditu. Může zahrnovat druhy, resp. kategorie zvířat, produkty či služby (např. „obchod s (skupina produktů)“, výroba (např. krmných směsí atp.). Produkty jsou na certifikátu uvedeny ve skupinách produktů nebo s upřesněním např. pro konkrétní druh hospodářských zvířat.

U potravin je označení skupin produktů dle čl. 17 Nařízení EU 1169/2011, u zemědělských produktů dle Nařízení EU 1308/2013, doplněné národními předpisy. Není-li předepsáno určité označení, lze použít obvyklé označení, např. pro maso a masné výrobky či popisné nezavádějící označení.

Krmiva se značí dle kategorie krmiva a druhu zvířat, resp. kategorie zvířat, pro kterou je krmivo určeno.

Rozšíření certifikace na nové kategorie produktů musí certifikační orgán potvrdit aktualizací certifikátu, může rozhodnout o provedení nové certifikace nebo o rozšíření kategorie v rozsahu certifikace dle předložené dokumentace, zahrnující rozšíření, a to na základě znalosti druhu provozu a jeho rizikovosti, složitosti procesů a charakteru požadavku.

Doba platnosti certifikátu je až do vystavení nového certifikátu recertifikací, která musí být provedena nejpozději 4 týdny před uplynutím doby platnosti stávajícího certifikátu.

Tabulka 1.: Níže jsou uvedeny intervaly recertifikačního auditu (obnova platnosti certifikátu):

Kategorie podniku	Platnost certifikátu „Bez GMO“	Doplňující informace
Producenti potravin	1 rok	Kontrola dodavatelů NK (zemědělců/ živočišná výroba) je dle vzorku viz kapitola 4.6.1
Zemědělské podniky / živočišná výroba (kromě účastníků nadřazeného koordinátora)	1 rok	
Ostatní provoz: Produkce potravin/krmiv, obchod, zpracování/úprava, doprava, skladování	1 rok	

4.6.1 Intervaly provádění recertifikačních auditů vzorku dodavatelů – živočišná výroba v rámci certifikace nadřazeného koordinátora

Podle Standardu „Bez GMO“ jsou prováděny každoroční pravidelné ohlášené, popř. neohlášené audity, recertifikační audity. Interval auditu producentů (dodavatelů) v rámci auditu nadřazeného koordinátora organizace závisí na kategorii rizika.

Kategorie rizika	Četnost auditů podniků živočišná výroba (farma)	Vzorkování vlastních provozů nebo smluvně zapojených dodavatelů NK
0	každé 3 roky (audit NK je prováděn ročně a vždy je prováděno ověřování vzorku dodavatelů)	30 % při certifikaci „Bez GMO“
1	každé 2 roky (audit NK je prováděn ročně a vždy je prováděno ověřování vzorku dodavatelů)	50 % při certifikaci „Bez GMO“
2	každý rok (audit NK je prováděn ročně a vždy je prováděno ověřování všech dodavatelů)	100 % dodavatelů

V případech zjištění závažného porušení zásad tohoto Standardu nebo při nevyhovujících laboratorních výsledcích, může certifikační orgán rozhodnout o nutnosti vyššího vzorkování při dalším auditu.

Při vzorkování dodavatelů NK je ze vzorku platí, že každý rok musí být ze vzorku auditu vyloučeny v minulém období auditovaní producenti, vzata v úvahu kategorizace rizika a noví dodavatelé (vyvážené rozdělení auditů na zapojené podniky).

Audit externích poskytovatelů služeb farmám (dodavatele NK) je prováděn s ohledem na výsledky odebraných vzorků provedených rozborů a následných opatření proti kontaminaci, stanovených dodavatelem.

4.6.1.1 Audit necertifikovaných externích poskytovatelů (produktů nebo služeb) u vzorku dodavatelů v režimu Nadřazeného koordinátora

Pokud farma používá necertifikovaného externího poskytovatele (např. Mobilní míchání krmných směsí, sklad atd.), musí poskytovatel služeb odebírat vzorky pro testování GMO v souladu s kapitolou 6.2 a výsledky zkoušek uchovávat. **Tento necertifikovaný dodavatel je také součástí auditu NK – viz 6.2.5.1.**

4.6.1.2 Audit necertifikovaných externích skladů nebo dodavatelů

Pokud jsou certifikovanou společností využívány externí necertifikované sklady musejí být tyto sklady předmětem každoročního auditu v rozsahu 25 % skladů (minimálně 1 sklad) / dodavatelů. – viz článek 4.6.2.

4.6.2 Vzorkování certifikovaných společností nebo dodavatelů s více lokalitami při certifikačním / recertifikačním auditu

Vzorkování provozů s více lokalitami (multisite) např. skladů jsou jednotlivé skaldy vzorkovány a podrobovány ověření na místě v následujícím rozsahu:

Kategorie rizika	Četnost auditů – centrála, sklady a výroba	Vzorkování vlastních provozů (lokalit), necertifikovaných skladů, lokalit dopravy poskytujících smluvně služby (např. skladování. Ad-hoc dopravce pro dopravní společnosti)
0	Každoročně	25 % lokalit při certifikaci „Bez GMO“ (pokud jsou 2 provozovny pod shodným systémem managementu, vzorkuje se minimálně 1 provozovna*)
1	Každoročně	50 % lokalit při certifikaci „Bez GMO“ (pokud jsou 3 provozovny pod shodným systémem managementu, vzorkují se minimálně 2 provozovny*)
2	Každoročně	100 % lokalit při certifikaci „Bez GMO“

* Při provádění vzorkování musí být prověřeny ty lokality, které nebyly předmětem posledního ověřování. Pokud bylo identifikováno zvýšené riziko v již auditované lokalitě, musí být tato lokalita také zahrnuta do vzorku v následujícím auditu. Pokud je výpočet % vzorkovaných zařízení výsledkem číslo na desetiny (např. 1,1 nebo 1,6), provede se zaokrouhlení směrem nahoru. (např. $3/50\% = 1,5$ = vzorek 2 lokality)

Při každém auditu je ověřována centrála a musí být prověřen systém zajištění bezpečnosti produktů „Bez GMO“ v návaznosti na kritéria uvedená v následujících článcích Standardu, podle typu provozní jednotky. Pro určení rozsahu prováděného auditu je vydána doplňková informace.

5 Hodnocení požadavků

5.1 Oblast rostlinné / živočišné výroby

Auditor hodnotí a prověřuje každý požadavek Standardu a jeho dodržování, popř. je doplní popisem zjištěné odchylky a vysvětlivkami pro zemědělce, která nápravná opatření musí být provedena.

5.2 Ostatní oblasti

Auditor hodnotí a prověřuje každý požadavek Standardu, a to v souladu, viz příloha 13 a 14 takto:

Hodnocení	Popis	Body
A	Úplné splnění kritéria	10 bodů
B	Lehká až střední odchylka vůči stanovenému kritériu	5 bodů
C	Nesplnění nebo závažná odchylka vůči kritériu Standardu	-10 bodů
N.A.	není relevantní (musí být zdůvodněno proč)	-
riziko	Hrozí riziko odchylky	-15 % celkových bodů
KO	Riziko není zvládnuté, nejsou dodrženy zákonné požadavky	nesplněno

S výjimkou hodnocení „A“ auditor uvádí vysvětlení, proč je pro dané kritérium sníženo hodnocení.

Požadavky pro udělení certifikátu „Bez GMO“ jsou splněny, pokud je dosaženo 75 % a více z max. možných bodů a žádné z kritérií není KO.

Požadavky pro udělení certifikátu „Bez GMO“ nejsou splněny, je-li ve výrobě „Bez GMO“ prokazatelně v surovinách a produktech zjištěn nadlimitní obsah schválených GMO a není-li organizací zajištěno oddělení těchto surovin od surovin a produktů bez GMO.

Při nesplnění požadavku podle Standardu „Bez GMO“ je oblast klasifikována KO, což vede k ukončení procesu certifikace a certifikát není udělen.

Do komentářů auditor uvede související ověřené dokumenty, externí dokumenty auditované organizace, které plní požadavky Standardu „Bez GMO“, popř. jiného certifikovaného standardu a komentáře k nálezům.

5.3 Klasifikace nálezů, stanovení a realizace nápravných opatření

- U hodnocení kategorie B lze podle typu zjištění definovat sníženou klasifikaci, která musí být certifikovanou společností řešena, a to do příštího auditu, kdy musí být auditorem při auditu ověřena.
- Klasifikace zjištění C je hodnocena neshodou s požadavky Standardu a podnik musí stanovit nápravná opatření pro vypořádání zjištění a včetně lhůty ke zjednání nápravy. Způsob vypořádání neshody schvaluje auditor. Certifikační orgán může dle charakteru zjištění rozhodnout o vypořádání neshody formou následného auditu. Po vypořádání těchto neshod je vystaven certifikát. V případě, že nejsou v dohodnutém termínu realizována nápravná opatření a doložena jejich realizace auditorovi, není vystaven certifikát podle Standardu, případně může certifikační orgán platnost certifikátu pozastavit nebo certifikát odebrat, o čemž musí vždy informovat vlastníka Standardu (SKK).
- Na vystavené neshody typu C může podnik doložit odstranění dodatečným předložením dokumentace, popř. doložit fotodokumentací. Ověření může být na základě rozhodnutí auditora provedeno následným (follow up) auditem.

Zařazení do kategorie zvýšeného rizika je provedena pro odchylky, které ohrožují bezpečnost systému produkce „Bez GMO“ a je provedena v těchto případech:

Zvýšené riziko odchylek vůči Standardu zahrnuje tyto oblasti v podniku:

- nedostatečný systém vlastní kontroly,
- nedostatečně realizovaný plán odběru vzorků a rozborů na přítomnost GMO, neúplný systém zpětné sledovatelnosti včetně identifikace v podniku,
- skladovací nebo výrobní procesy s ohledem na „Bez GMO“ a produkci obsahující GMO nejsou jednoznačně odděleny

Uvedené rizikové oblasti jsou hodnoceny „KO“ - nesplnění požadavků a je vyznačeno v kontrolních formuláři, viz příloha 14.

Hodnocení typu KO znamenají nový proces certifikace.

V podniku mohou být některé požadavky hodnoceny jako neaplikovatelné (N/A). O neaplikovatelnosti rozhodne auditor a tento požadavek je posouzen jako N/A (= není aplikovatelný). Hodnocení N/A musí být v auditní dokumentaci odůvodněno. Požadavek KO nesmí být zařazen do třídy N/A.

V případě, že bylo auditem identifikováno riziko, musí být toto riziko spojeno s hodnocením nálezu minimálně kategorie „B“ a nález musí být jednoznačně uveden v dokumentaci. Auditor je povinen při příštím auditu provést ověření opatření pro takto identifikovanou odchylku. V případě, že organizace nereaguje na odchylku musí být provedeno hodnocení v kategorii „C“.

V případě, že byly organizací identifikovány Incidenty (např. oznámení o překročení kontaminace nad 0,9 % na složku atd.), je auditor při provádění auditu povinen provést ověření funkčnosti aplikovaných opatření, která byla provedena a doložena dokumentací při vypořádání incidentu.

6 Kategorizace rizik, odběr vzorků

Kategorizace rizik je identifikace a hodnocení potenciálních zdrojů zavlečení GMO v procesech podniku. **Používání GMO produktů v podniku (provozovně, středisku) znamená vždy zařazení do vyšší kategorie rizika.** Zemědělské podniky/ živočišná výroba, logistické podniky a podniky zabývající se zpracováním jsou certifikačním orgánem zařazeny do kategorie rizika dle kapitol 6.1–6.2. Se vzrůstajícím rizikem se zvyšuje četnost kontrol u zemědělských podniků / živočišné výroby a počet vzorků pro rozborů. Při každém auditu auditoři znovu prověřují stanovená kritéria pro kategorizaci rizik. Důkazy o provedeném hodnocení rizika musí být dokumentovány a potvrzeny v popisu podniku.

U rostlinné výroby se kategorizace týká pěstování plodin, např. obilovin, olejnin, zeleniny, ovoce, získávání semen a rostlinné sadby a možné kontaminace sklizně, např. šířením pylu.

Prvotní zařazení do kategorie rizika provádí podnik sám na základě své provedené analýzy rizik možné přítomnosti GMO nebo možnosti kontaminace GMO.

Finální zařazení do kategorie rizika je provedeno auditorem po provedeném auditu na místě. Definované riziko je při provedeném auditu vždy posuzováno a na základě zhodnocení dokumentace a skutečnosti v provozu konkrétního podniku a hodnoceno auditorem. Klasifikace rizika podniku musí být auditorem potvrzena, případně provedena změna zařazení do kategorie – vyšší nebo nižší, v návaznosti nastavení systému organizace a zjištění auditu.

Podnik, který aplikoval opatření proti kontaminaci GMO na základě provedeného rozboru, ale následný další rozbor opět identifikoval kontaminaci, je přeřazen do vyšší kategorie rizika.

6.1 Kritéria zařazení do kategorií

6.1.1 Kategorie rizika „0“ – žádné nebo malé riziko

- v podniku nejsou používána žádná GMO krmiva, doplňkové látky a jiné suroviny. V případě, že jsou v provozu suroviny „Bez GMO“ a GMO, které jsou fyzicky oddělené, označené a jsou učiněna taková opatření, která zabraňují vzájemné záměně takových surovin.
- po zahájení krmení „Bez GMO“ se nepřechází na krmení GMO krmivy
- nákup a dodávky materiálů, krmiv včetně rizikových s ohledem na GMO je pouze od výrobců a prodejců krmiv, doplňků a doplňkových látek certifikovaných dle Standardu „Bez GMO“ nebo jiného systému uznaného vlastníkem Standardu (SKK)
- zemědělské podniky / živočišná výroba používající vlastní stacionární či mobilní zařízení pro míchání vlastního krmiva, zpracovávají prokazatelně výhradně krmiva a doplňkové látky „Bez GMO“ a zařízení není používáno pro duální produkci
- Jednoduchá krmiva, krmné směsi, doplňkové látky a další suroviny jsou nakupovány od výrobců (stacionárních nebo mobilních mícháren) certifikovaných dle Standardu „Bez GMO“, nebo jiného systému uznaného vlastníkem Standardu (SKK) a využívají jen vlastní dopravu nebo externí dopravu, certifikované dle Standardu „Bez GMO“ nebo jiného systému uznaného vlastníkem Standardu (SKK) a aplikují opatření proti kontaminaci a k jednotlivé dodávce vystaví prohlášení: Dopravce - příloha č. 21 prohlášení dopravce, nebo jiné dokumentu obsahující informace, zda surovina nebo krmivo obsahovalo GMO; Mobilní míchání krmných směsí - příloha č. 19 - potvrzení mobilního míchání krmných směsí (platí i pro poskytnuté služby např. šrotování, dodávku jednoduchých krmiv atp.).
- Výroba potravin: Podnik nakládá pouze se surovinami certifikovanými podle Standardu „Bez GMO“ nebo certifikovanými produkty podle jiného systému uznaného vlastníkem Standardu (SKK).

6.1.2 Kategorie rizika „1“ – střední riziko

- podniky a výroby s prostorovým oddělením „Bez GMO“ a GMO produktů s aplikováním dokumentovaných a prokazatelných opatření proti kontaminaci,
- jednoznačně oddělená doprava, skladování, manipulace a obchodování s „Bez GMO“ a GMO
- v podniku pro produkci „Bez GMO“ nejsou používána žádná GMO krmiva, nebo jsou používána pouze dobře prostorově oddělená a zajištěná nezaměnitelná GMO krmiva / suroviny,
- GMO krmiva a suroviny nejsou ve stejných částech zařízení podniku, ale je používáno shodné zařízení pro manipulaci a zpracování krmiv a jsou aplikována prokazatelná opatření proti kontaminaci,
- Výrobci krmných směsí nebo jednoduchých krmiv, doplňkových látek a dalších surovin, používané vlastní i externí mícháreny, šnekové dopravníky, krmné vozy a ostatní doprava přepravující a zpracovávající krmiva a suroviny „Bez GMO“, kteří nejsou držitelem certifikátu „Bez GMO“ nebo certifikátu jiného systému uznaného vlastníkem Standardu (SKK), provádí dokumentovaná opatření k zamezení rizika kontaminace (čištění, proplachové šarže atp.) a předávají prohlášení (příloha č. 2) o aplikaci opatření proti kontaminaci GMO, vystavují potvrzení mobilního míchání krmných směsí – viz příloha č. 19 Standardu, předávají potvrzení dle přílohy č. 21 - Prohlášení dopravce, nebo jiný dokument obsahující informace, zda surovina nebo krmivo obsahovalo GMO.

- Dopravci necertifikovaní podle Standardu „Bez GMO“, kteří aplikují opatření proti kontaminaci a předávají prohlášení (příloha č. 2) o aplikaci opatření proti kontaminaci GMO a pro konkrétní dodávky vystavují potvrzení dle přílohy č. 21 - Prohlášení dopravce (případně prohlášení o aplikaci opatření proti kontaminaci při dopravě a Prohlášení dopravce dle GMP+, obsahující informace, zda surovina nebo krmivo obsahovalo GMO).
- Výroba potravin: V provozu dochází k jasnému fyzickému oddělení při zpracování produktů, „Bez GMO“ a produktů, které nesplňují požadavky na označení "Bez GMO" (Vstupní produkty/suroviny mohou být certifikovány podle jiného systému uznaného vlastníkem Standardu (SKK)).

6.1.3 Kategorie rizika „2“ – vysoké riziko

- podniky bez prostorového členění, ale s časovým oddělením produktů „Bez GMO“ a GMO produktů
- analýzy vzorků překročily limitní hodnoty v důsledku zanedbání opatření před zavlečením GMO
- v provozu a zařízeních jsou používána zaměnitelná krmiva nebo suroviny s obsahem GMO
- mobilní zařízení (mobilní míchací a šrotovací vozy (MVKS), krmné vozy) zpracovávají krmiva a suroviny „Bez GMO“ a obsahující GMO, podnik provádí opatření proti kontaminaci (např. proplachovací šarže, čištění).
- Externí mobilní zařízení míchající krmiva (nebo provádějící jiné služby) nemají certifikát dle Standardu „Bez GMO“ nebo certifikátu jiného systému uznaného vlastníkem Standardu (SKK) a nepředávají potvrzení dle přílohy č. 21, nebo jiný dokument obsahujícím informace, zda surovina nebo krmivo obsahovalo GMO.
- podnik provádí pravidelně změny v cyklu krmení „Bez GMO“ a GMO v jedné části provozu
- podnik odebírá suroviny nebo doplňkové látky od necertifikovaného výrobce nebo dodavatele a nemá prohlášení „Bez GMO“, viz příloha 2.
- Výroba potravin: V podniku existují procesní kroky bez fyzického oddělení, je však prováděno časové oddělení zpracování produktů certifikovaných „Bez GMO“ a produktů, které nejsou certifikovány „Bez GMO“ (Vstupní produkty/suroviny mohou být certifikovány podle jiného systému uznaného vlastníkem Standardu (SKK))
- Existuje alespoň jeden výsledek testu z posuzovaného auditního období, který překračuje prahovou hodnotu 0,1 % GMO na složku. Toto je důkazem, že podnik nezajistil nepřijal opatření k zamezení kontaminace.

6.2 Odběr vzorků a rozborů / intervaly auditu

6.2.1 Odběr vzorků a rozborů

Podniky (výrobce krmiv, logistický podnik, zemědělství / živočišná výroba a zpracování potravin) certifikované v systému „Bez GMO“ mají povinnosti odebírat vzorky a provádět rozborů na přítomnost GMO v rámci systému interní kontroly dle podmínek uvedených v čl. 6.2. a souvisejících.

Uvedený počet vzorků / rozborů je minimální. Výsledky rozborů a z nich odvozená nápravná opatření, která na ně reagují, se prověřují při auditu. Auditor může během auditu dle výsledků rozborů, provozní situace v podniku a vlastního uvážení odebrat doplňující vzorky a nechat provést rozbor na přítomnost GMO, náklady za provedený rozbor jsou účtovány certifikované společnosti (klientovi auditu).

Každý certifikovaný podnik musí mít individuální plán odběru vzorků, kdy četnost odběru vzorků a provedení kontrolních rozborů na přítomnost GMO. Četnost vyplývá z klasifikace rizik podniku a množství produktů. Evidence zahrnuje záznamy o tom, kdy byly vzorky odebrány a výsledky provedených rozborů, doklady k nim a plán vzorkování a rozborů na další období.

Pro první odhad zařazení do kategorie rizika může být použita Příloha č. 5–8, popř. pro živočišnou výrobu příloha 10 a 15 (dodavatelé / farmy Nadřazeného Koordinátora (NK)).

Vzorky krmiv a krmných surovin v oblasti zemědělství / živočišná výroba odebírají společně dodavatel a odběratel; viz příloha 3 Záznam o odběru vzorků, popř. nadřazený koordinátor u svých podřízených producentů. Nadřazený koordinátor (NK) pak vede Plán vzorkování u dodavatelů, uchovává záznamy o provedeném

vzorkování vč. výsledků provedených rozborů. V případě pozitivních výsledků rozborů u dodavatelů odpovídá NK za definování opatření, ověření funkčnosti a následné vzorkování a případné ověření funkčnosti rozbořem. Počet vzorků a provedení rozborů na GMO pro farmy v režimu nadřazeného koordinátora je uveden v článku 6.2.5.1 individuálně certifikované farmy je uveden v tabulce článku 6.2.5.

Vzorky z pytlovaného zboží u kategorií logistika, obchod a zemědělství / živočišná výroba se neodebírají, pokud se jedná o nákup minerální krmné směsi nebo krmné směsi nakoupené od dodavatele certifikovaného podle Standardu „Bez GMO“ nebo jiného uznaného standardu.

Odběr vzorku a kontrolní rozbor pytlované krmné směsi nebo doplňkové krmné směsi se provádí:

- **V případě, že dodavatel míchá krmnou směs podle receptury zákazníka (farmy) a dodavatel není certifikovaným výrobcem podle tohoto Standardu nebo jiného uznaného standardu.**
- **V režimu certifikace nadřazeného koordinátora provádí odběr vzorku a rozbor nadřazený koordinátor při kontrole podřízených dodavatelů.**

Odběr vzorků pytlovaných minerálních doplňkových směsí nebo krmných směsí je prováděn výrobcem v souladu s požadavky Nařízení EU č. 691/2013 viz čl. 6.2.1.3.

6.2.1.1 Rozbory surovin rostlinného původu, jednodruhových nebo směsných krmiv

Uznává se provedení kontrolního rozboru na přítomnost GMO – screening, zahrnující všechny alternativy GMO konkrétní suroviny. V případě pozitivního výsledku provedeného screeningu dle metodiky a v **laboratoři schválené VLOG**, musí být provedena kvantifikace GMO a typu modifikace detekované ve vzorku rozbořem PCR provedeném dle metodiky a v **laboratoři schválené VLOG** podle tabulky uvedené v čl. 6.2.2–6.2.5 dle konkrétního typu produkce a zařazení do řetězce. Návazně na výsledky získané z provedeného screeningu nebo kvantifikace musí být aplikována vhodná opatření viz čl. 7.1.8.

Zásady pro rozbor surovin a krmiv v období mezi jednotlivými audity dle Standardu „Bez GMO“:

- Alespoň jeden rozbor dodávané rizikové suroviny nebo nejvíce rizikové krmné směsi

Jeden vzorek a rozbor po každém přechodu zařízení duální výroby na „Bez GMO“ výrobu.

Provádění rozborů na přítomnost GMO je blíže specifikováno v příloze č. 18.

Seznam schválených laboratoří VLOG:

<https://www.ohnegentechnik.org/fuer-prueflabore/liste-der-erkannten-prueflabore>

6.2.1.2 Uchovávání vzorků

Uchovávány musejí být poslední 3 vzorky z posledních 2 měsíců (nebo dle požadavku legislativy a jejich trvanlivosti), a to na určeném, pro auditora snadno přístupném místě.

Zpracovatelé archivují referenční (konečné) vzorky z posledních 3 dodávek krmných surovin, meziproduktů a hotových produktů, pro které je analytická zkouška na GMO smysluplná.

Způsob odběru, balení a velikost referenčního (konečného) vzorku krmiva či surovin pro výrobu v režimu „Bez GMO“ musí odpovídat nařízením uvedených v poznámce¹. Uchovávané vzorky musejí být jednoznačně identifikovány, zabezpečeny proti neoprávněné manipulaci, uloženy ve vhodných prostorech umožňující zachování jejich původních charakteristik. Vzorky jsou uchovávány po dobu stanovenou legislativou – směsná krmiva 3 měsíce nebo po dobu trvanlivosti.

6.2.1.3 Velikost vzorku dle ES 691/2013

Velikost vzorkované partie	Minimální počet dílčích vzorků
Volně ložené tuhé krmivo	
≤ 2,5 tuny	7
> 2,5 tuny	√ 20krát počet tun, který tvoří vzorkovanou partii maximálně 40 dílčích vzorků
Volně ložené tekuté krmivo	
≤ 2,5 tuny nebo ≤ 2 500 litrů	4
> 2,5 tuny nebo > 2 500 litrů	7

¹ K zajištění homogenity, správnosti a objektivit odběru vzorku krmiva platí Nařízení Komise (ES) č. 152/2009 z 27. ledna 2009, kterým se stanoví metody odběru vzorků a laboratorního zkoušení pro úřední kontrolu krmiv, Nařízení Komise (EU) č. 691/2013 ze dne 19. července 2013, kterým se mění nařízení (ES) č. 152/2009, pokud jde o metody odběru vzorků a laboratorního zkoušení – příloha č. I.

Balené krmivo – Krmivo (tuhé i tekuté) může být baleno v pytlích, plechovkách, barelech atd., které se v tabulce označuje jako balení.	
1 až 20 balení	1 balení
21 až 150 balení	3 balení
151 až 400 balení	5 balení
> 400 balení	¼ V počtu balení tvořících vzorkovanou partii, maximálně 40 balení
Krmiva v blocích a minerální lizy	
Nejméně jeden blok nebo liz ke vzorkování na jednu vzorkovanou partii obsahující 25 jednotek	maximálně čtyři bloky nebo lizy.
V případě bloků nebo lizů o hmotnosti vyšší než 1 kg	za dílčí vzorek se považuje obsah jednoho bloku nebo jednoho lizu.
Objemná krmiva/pícniny	
≤ 5 tun	5
> 5 tun	v5krát počet tun tvořících vzorkovanou partii, maximálně 40 dílčích balení
Dílčí vzorky ke kontrole složek nebo látek, které jsou v krmivech pravděpodobně obsaženy nerovnoměrně	
< 80 tun	Počet dílčích vzorků viz předchozí část, se musí vynásobit 2,5.
≥ 80 tun	100

POŽADAVKY NA SOUHRNNÝ VZOREK	
Volně ložené krmivo	4 kg
Balené krmivo	4 kg
Tekuté nebo polotekuté krmivo	4 litry
Objemná krmiva/pícniny	4 kg

Požaduje se provedení laboratorního zkoušení alespoň u jednoho konečného vzorku. Množství v konečném vzorku pro laboratorní zkoušení nesmí být nižší než:

Konečné vzorky pro provedení testování na přítomnost GMO	Dle směrnice ES 691/2013	Doporučená velikost vzorku
Tuhé krmivo	500 g	1000 g (1 kg)
Tekutá nebo polotekutá krmiva	500 ml	1000 ml (1 liter)

6.2.1.4 Doporučená velikost vzorku pro rozbor GMO v akreditované laboratoři

Pro provedení rozboru na přítomnost GMO provedené v akreditované laboratoři je doporučena následující velikost odebraného vzorku:

Volně ložené krmivo	Velikost vzorku *
ječmen, čirok, oves, rýže, žito, pšenice	0,5 kg
Kukuřice	3 kg
Soja	2 kg
Řepka	0,5 kg
TMR (kompletní krmná dávka) minimálně	1 kg

* Reprezentativní postup při odběru vzorků je pro analýzu důležitý a rozhodující.

6.2.2 Četnost odběru vzorků a rozboru jednodruhových nebo směsných krmiv u výrobců a dodavatelů krmiv (obchodníci, skladování)

Kategorizace rizika podniku, vyrábějícího krmiva závisí na způsobu výroby: pracuje-li celý podnik s krmivy „Bez GMO“, hrozí podstatně menší riziko zavlečení GMO než tam, kde se vyrábí duálně.

Při používání mobilního zařízení, kdy je zpracovávána surovina zákazníka, je za odběr vzorků a rozbor odpovědný vlastník krmiva / zadavatel – dle 6.2.3.

Odebrané vzorky musí být evidovány a případně následně analyzovány v souladu s požadavky Standardu čl. 7.2 a přílohy č. 18.

Každá dodaná šarže vstupní suroviny pro výrobu jednodruhových nebo směsných krmiv musejí být testovány na přítomnost GMO. V případě, že podniky nakupuje rizikové suroviny certifikované dle Standardu „Bez GMO“

je od vzorkování vstupních surovin osvobozen a provádí testování pouze v rozsahu uvedeném níže a souvisejících člancích kapitoly 6.2.

Četnost odběru vzorků v čl. 6.2.2 je povinné minimum a lze ji zvýšit s ohledem na kategorii rizika.

V případě zjištění pozitivního výsledku provedeného rozboru na přítomnost GMO, musí být postupováno dle čl. 7.1.8 a souvisejících.

Tabulka níže uvádí minimální počet odběrů vzorků surovin pro výrobu potravin nebo krmiv (jednoduchových i směsných) certifikovaných v systému „Bez GMO“:

Minimální vzorkování a rozborů vyráběného / dodávaného krmiva nebo směsného krmiva (Platí pro výrobu a obchod s jednoduchovými krmivy a krmnými směsmi)			
<i>Produkty</i>	<i>Množství produkce jednoduchového krmiva / směsného krmiva</i>	<i>Kategorie rizika „0“ počet vzorků a jejich rozborů na přítomnost GMO</i>	<i>Kategorie rizika „1“ počet vzorků a jejich rozborů na přítomnost GMO</i>
Rizikové suroviny (musí být proveden odběr vzorků každé dodané šarže rizikových surovin a provedena analýza na přítomnost GMO, výsledek provedeného testu musí být uchován. (Test minimálně na úrovni screeningu. Přípustný screening je formou strip testu (RUR – identifikace GMO pomocí testovacích proužků))	Vždy – (každá dodaná šarže)	Vždy – (každá dodaná šarže)	Vždy – (každá dodaná šarže)
Jednoduchová krmiva a směsná krmiva volně ložená certifikovaná „Bez GMO“ – nepodléhající označování (nejsou zpracovávány žádné suroviny obsahující GMO)	< 10,000 t/ročně	1 vzorek	3 vzorky
	≥ 10,000 až 50,000 t/ročně	2 vzorky	4 vzorky
	≥ 50,000 až 100,000 t/ročně	4 vzorky	8 vzorků
	≥ 100,000 až 200,000 t/ročně	6 vzorků	10 vzorků
	≥ 200,000 až 300,000 t/ročně Každých dalších 100, 000 t = 2 další vzorky	8 vzorků	12 vzorků
Jednoduchová krmiva a směsná krmiva volně ložená certifikovaná „Bez GMO“ v duální produkci a podléhající označování	< 2,000 t/ročně	1 vzorek	
	> 2,000 až 5,000 t/ ročně	2 vzorky	
	> 5,000 až 10,000 t/ ročně	5 vzorků	
	≥ 10,000 až 50,000 t/ ročně	10 vzorků	
	≥ 50,000 to 100,000 t/ ročně	15 vzorků	
	≥ 100,000 to 200,000 t/ ročně	20 vzorků	
	≥ 200,000 to 300,000 t/ ročně Každých dalších 100, 000 t = 5 dalších vzorků	25 vzorků	

6.2.3 Četnost odběru vzorků a rozborů pro mobilní zařízení k míchání krmných směsí

Tabulka níže stanovuje požadavky na minimální množství odebraných vzorků a provedení rozboru na přítomnost GMO. Při stanoveném rozsahu vzorkování jsou vzata v úvahu přijatá opatření proti kontaminaci, která byla aplikována a jsou kontrolována provozovatelem mobilního míchacího zařízení.

Vzorkování platí na rozsah po certifikaci podle tohoto Standardu. Před certifikací musí být nastavení opatření (poplachové šarže, čištění atp.), provedeno vzorkování a rozbor na přítomnost GMO, které ověří, že aplikovaná opatření jsou dostatečná a funkční. Viz kapitola 7.1.8. Provozovatel mobilního míchacího zařízení vždy předá zákazníkovi potvrzení dle přílohy č. 19 (Potvrzení mobilní míchání krmných směsí) standardu v souladu s čl. 7.1.8.

Minimální četnost vzorkování u mobilních zařízení k míchání krmných směsí:

Minimální četnost odběru vzorků a provedení rozboru na přítomnost GMO pro mobilní zařízení k míchání krmných směsí pro dodávky podle Standardu „Bez GMO“ (zahrnuje výrobu krmné směsi nebo přípravu jednoduchového krmiva (např. šrotování) atp.) Uvedené požadavky platí i pro mobilní zařízení, která jsou používána jako stacionární míchací zařízení.	
<i>Typ zařízení</i>	<i>Suroviny, jednoduchová a směsná krmiva certifikovaná podle Standardu „Bez GMO“</i>

	Všechna zařízení dodávající rizikové suroviny musí provádět rozbor na přítomnost GMO při vstupu – přímého nákupu suroviny (testování nemusí být prováděno, pokud je dodávka ze skladu, kde byla vstupní surovina prověřována při vstupu do skladovacího zařízení např. silo atp.)	Každá nakupovaná dodávka rizikové suroviny (Přípustný je screening formou strip testu (RUR – identifikace GMO pomocí testovacích proužků))
1	Zařízení certifikované dle standardu „Bez GMO“ (nejsou zpracovávány žádné suroviny obsahující GMO)	1x za rok vč. provedení rozboru na přítomnost GMO (prioritně krmiva obsahující rizikové suroviny)
2	Zařízení certifikované podle standardu „Bez GMO“ v duálním provozu	2x za rok vč. provedení rozboru na přítomnost GMO (prioritně krmiva obsahující rizikové suroviny)
3	Zařízení není certifikované podle standardu „Bez GMO“* a pracuje v režimu duální výroby	2x za rok
4	Zařízení používané farmou (farmou pod NK), které není samostatně certifikované podle standardu „Bez GMO“	1x za rok Nebo podle četnosti použití zařízení za rok, minimálně 1 vzorek a rozbor na přítomnost GMO při použití zařízení.

*Nebo jiného systému uznaného vlastníkem standardu

6.2.4 Četnost odběru vzorků a rozborů pro ostatní provozy

Vstupní suroviny pro výrobu krmiv nebo potravin (tam kde je to technicky možné např. suroviny pro výrobu potravin rostlinného původu) musejí být testovány na přítomnost GMO. V případě, že podniky nakupuje rizikové suroviny od dodavatele certifikovaného dle Standardu „Bez GMO“ je od vzorkování vstupních surovin osvobozen a provádí testování pouze v rozsahu uvedeném níže.

Odebrané vzorky musí být evidovány a následně analyzovány v souladu s požadavky standardu a přílohy č. 18.

V případě zjištění pozitivního výsledku provedeného rozboru na přítomnost GMO, musí být postupováno dle č. 7.1.8 a souvisejících:

	Logistika / doprava	Obchod*** (potraviny), Skladování Živočišná výroba (farmy atp.), které jsou samostatně certifikované *	Zpracování ** (výrobní procesy)
zařazení do rizika	Suroviny rostlinného původu, jednodruhová nebo směsná krmiva	Nakupované suroviny rostlinného původu, jednodruhová nebo směsná krmiva	Nakupované suroviny rostlinného původu, jednodruhová nebo směsná krmiva, suroviny pro výrobu potravin
0	2x /rok	2 x / rok	2 x / rok
1	4x /rok	6 x / rok	6 x / rok
2	6x / rok	12 x / rok	12 x / rok

*Zemědělci/ živočišná výroba, potravinářské provozy, nakupující suroviny, doplňkové látky a používaná krmiva pouze od subjektů certifikovaných dle standardu „Bez GMO“ nebo jiného uznaného standardu, tato krmiva míchají ve vlastních stacionárních, nebo mobilních míchárnách, jsou od vzorkování a provádění rozborů osvobozeni (netýká se provozů mícháren v duálním režimu).

**Odběr vzorků se neprovádí, jsou-li zpracovávány jen suroviny, u nichž nelze technicky analyzovat přítomnost GMO.

*** Obchodníci s jednodruhovými nebo směsnými krmivy provádí vzorkování a rozborů dle článku 6.2.2, tzn. dle prodaného množství krmiva (pozn. uznávány jsou rozborů provedené dodavateli nebo zákazníky, při zachování prokazatelnosti na dodací dokumenty).

6.2.5 Četnost odběrů vzorků a rozborů zemědělství / živočišná výroba

V provozech zemědělství / živočišná výroba nemusí být prováděn odběr vzorků a rozborů z hlediska přítomnosti GMO u jednodruhových nebo směsných krmiv, pokud se pro výrobu potravin „Bez GMO“ používají pouze jednodruhová a směsná krmiva od dodavatelů certifikovaných podle Standardu „Bez GMO“ (nebo jiného uznaného standardu) anebo jsou poskytovány služby (např. mobilní mícháreny KS) od dodavatelů certifikovaných podle Standardu „Bez GMO“ (nebo jiného uznaného standardu).

Jsou-li ve výrobě potravin „Bez GMO“ používána zemědělci / živočišnou výrobou potenciálně riziková jednodruhová a směsná krmiva od výrobců certifikovaných podle Standardu (nebo jiného uznaného standardu), musí provozovatel zajistit platný certifikát dodavatele.

V případě, že dodavatel jednodruhových nebo směsných krmiv nebo při poskytování služeb (např. mobilní míchání KS) **není certifikovaný podle Standardu (nebo jiného uznaného standardu)**, musí být k dispozici Prohlášení dodavatele, viz příloha č. 2 a případně další dokumenty dle přílohy Standardu „Bez GMO“. Zároveň **musí být proveden odběr vzorků rizikových surovin**, jejich archivace a provedena analýza na přítomnost GMO u konkrétní dodávané partie (minimálně na úrovni screeningu – u jednodruhových krmiv je přípustný screening formou strip testu (RUR – identifikace GMO pomocí testovacích proužků)).

Vzorky skutečně používané suroviny dle šarže, analyzované účastníkem systému (nadřazený koordinátor, výrobce krmiv atp.) s platným certifikátem podle Standardu, lze „započítat“ jak do plánu vlastních rozborů, tak i do plánu rozborů nadřazeného koordinátora (např. mlékárna, balírna vajec).

6.2.5.1 Režim nadřazeného koordinátora

Četnost rozborů vzorků krmiv u zemědělců / živočišné výrobě, kteří jsou zařazeni v systému nadřazeného koordinátora (např. mlékárny): vzorky se odebírají podle určené skupiny zařazení smluvního partnera (dodavatele) do skupiny rizika, viz níže a podle doporučení certifikačního auditu. Vzorkovací plán dodavatelů musí být NK stanoven. **Odběry vzorků a rozbor na přítomnost GMO jsou prováděny každoročně při prováděném interním auditu dodavatele.**

Režim nadřazeného koordinátora (skupinová certifikace)			
třída rizika	směsná krmiva	Množství odebraných vzorků a provedení rozborů na přítomnost GMO (pokud byly předchozí analýzy na GMO negativní)	Množství odebraných vzorků a provedení rozborů na přítomnost GMO (pokud byla předchozí analýza na GMO pozitivní)
0	1 x za 3 roky	1 vzorek	2 vzorky
1	1 x za 2 roky	1 vzorek	2 vzorky
2	1 x ročně	1 vzorek	2 vzorky

Skupinová certifikace: U skupinové certifikace je stanovován plán vzorkování pro jednotlivé lokality.

Auditor může rozhodnout nad rámec stanoveného vzorkování a rozborů na přítomnost GMO s ohledem na riziko mimo výše uvedené množství. Auditor bere v úvahu:

- používaná zařízení na mletí a míchání
- vstupy potenciálně rizikových krmiv, viz příloha 4 od necertifikovaného výrobce
- pravidelná změna mezi krmením „Bez GMO“ a GMO v jedné části provozu.

Náklady za provedené vzorkování a analýzy hradí certifikačnímu orgánu objednatel certifikace (klient auditu).

Dodavatel zařazený v režimu NK odebírající suroviny, jednodruhová nebo směsná krmiva, případně jiné produkty od certifikovaného dodavatele Standardu „Bez GMO“ nebo jiného uznaného standardu, je povinen každoročně kontrolovat platnost certifikátu dodavatele. Dále je povinen uchovávat kopii platného certifikátu pokrývající všechny realizované dodávky, aby byla prokázána shoda dodávaného produktu s požadavky „Bez GMO“ za celé období. Tuto skutečnost ověřuje NK při prováděném interním auditu dodavatele.

Pokud zemědělský podnik v režimu NK odebírá jednodruhová nebo směsná krmiva od necertifikovaného dodavatele, je tento dodavatel součástí auditního vzorku NK - viz. 4.2 a 7.3.4.4 a je součástí vzorku při certifikačním/recertifikačním auditu NK.

6.2.6 Požadavky na laboratoře

Laboratoře, provádějící rozborů GMO, musí mít akreditaci např. pro použití metod PCR, Real-time PCR. Pro certifikované subjekty je dostupný seznam laboratoří, uznávaných tímto Standardem v souladu s požadavky na certifikované laboratoře uznané standardem VLOG – viz čl. 6.2.1.1.

Při hodnocení výsledků rozborů musí být vzata v úvahu standardní odchylka, aby se zohlednilo nehomogenní rozložení GMO v produktech (nařízení EU č. 691/2013) po odečtení rozšířené nejistoty měření.

6.2.7 Rozbory a činnosti při zjištění přítomnosti GMO ve vzorku

Požadavky na provádění testování (rozborů) na přítomnost GMO ve vzorku se řídí pravidly uvedenými v příloze č. 18 Standardu „Bez GMO“ vč. podávání informací dodavatelům při zjištění pozitivní dodávky surovin, jednodruhového krmiva nebo směsí – příloha č. 18 - Oznámení dodavateli o pozitivním výsledku testu na přítomnost GMO v krmivu a vyjádření dodavatele.

Dále je řešeno ve formě nápravného opatření dle čl. 7.1.8 - Nápravná opatření / neustálé zlepšování.

V případě přeřazení dodavatele NK do vyšší kategorie rizika musí být realizováno dokumentované opatření pro snížení výskytu kontaminace GMO anebo odstranění rizika kontaminace. Po provedeném opatření musí být provedeno ověření vzorkem a rozbořem na přítomnost GMO.

6.2.8 Reakce na výsledky rozborů

Zařízení musí reagovat na zjištění rozborů přítomnosti GMO ve vzorcích. Stanovené požadavky se týkají všech provozů v certifikaci dle Standardu „Bez GMO“ dle informací uvedených v tabulkách níže. Při zjištění kontaminace je konkrétní podnik, který kontaminaci zjistil povinen provést interní prověření vlastních procesů a informovat svého dodavatele a reakci na zjištění dokumentovat – dokument viz příloha č. 20 nebo provést ohlášení Incidentu dle čl. 1.5 a souvisejících dokumentů (viz web www.bezgmo.cz).

Interpretace výsledku provedeného rozboru: S ohledem na provedení rozboru, který je vždy testován na konkrétní jednotlivou složku v krmivu (např. sója, řepka, kukuřice), je výsledek dokumentován vždy pro tuto konkrétní jednotlivou složku. Výsledky provedeného rozboru např. u směsného krmiva obsahujícího složky kukuřice a sóji se výsledné hodnoty NESČÍTÁJÍ. V případě pozitivního rozboru na přítomnost GMO je množství % GMO ve vzorku rovno nejvyšší hodnotě interpretované laboratoří v konkrétním testovaném vzorku tzn. pro konkrétní složku.

Tabulka reakce na zjištění výsledku provedeného rozboru na přítomnost GMO:

KRMIVA – jednoruhová a směsná krmiva (týká se všech článků produkce krmiv vč. logistiky a skladování)		
Rozsah zjištění GMO		Reakce
GMO nelze ověřit nebo detekováno < 0,1 %		
V souladu s požadavky Standardu „Bez GMO“		Není třeba provést opatření nebo jinou činnost
Detekce GMO ≥ 0.1 % ≤ 0.9 % na složku		
Prověření podle konkrétní situace	Lze kontaminaci GMO zpětně vysledovat ve vlastním výrobním systému? (např. duální výroba)	ANO: Zkontrolovat, zda jsou přijatá opatření adekvátní a řádně zavedena a funkční. - Pokud bylo zjištěno, že stanovená opatření nejsou funkční, musí být postupováno v souladu s požadavky čl. 7.1.9 (7.1.9.1) a 7.1.10. Opatření musejí být dokumentována.
		NE: informování dodavatele dle přílohy č. 20
	Jsou pravidelně zjišťovány relevantní hodnoty (provádění stanoveného množství testů)?	ANO: Přijatá opatření (viz kapitola 7.1.9) nejsou dostatečná a musí být revidována. NE: (nejedná se o systémovou příčinu): Není třeba provést opatření.
Detekce GMO > 0.9 % na složku		
Není v souladu s požadavky Standardu „Bez GMO“ a není možné použití v certifikovaných produktech.		Implementovat požadavky na stažení produktu, pokud je to možné, kontaktovat zákazníka. Prošetřit interní procesy a dle výsledku interního prošetření informovat dodavatele a postupovat dle kapitol 7.1.9 (7.1.9.1) a 7.1.10

Potraviny (týká se všech článků produkce potravin vč. surovin např. producentů mléka atp.)	
Rozsah zjištění GMO	Reakce
GMO nelze ověřit nebo detekováno < 0,1 %	
V souladu s požadavky Standardu „Bez GMO“	Není třeba provést opatření nebo jinou činnost
> než limit detekce (obecně > 0.1 % na složku)	

Není v souladu s požadavky Standardu „Bez GMO“ a není možné použití v certifikovaných produktech	Implementovat požadavky na stažení produktu, pokud je to možné, kontaktovat zákazníka. Prošetřit interní procesy a dle výsledku interního prošetření informovat dodavatele a postupovat dle kapitol 7.1.9 (7.1.9.1) a 7.1.10
--	--

6.3 Audit a certifikace v kategorii zemědělství / živočišná výroba

Pro zemědělské podniky jsou stanoveny následující možnosti auditu a certifikace:

- samostatná certifikace zemědělského podniku/ živočišné výroby,
- audit a skupinová certifikace producentů v rámci **nadřazeného koordinátora** za těchto podmínek:
 - zemědělské podniky / živočišná výroba jsou smluvně začleněny k nadřazenému koordinátorovi, to mimo jiné znamená, že standard (certifikát) je nepřenositelný,
 - pro výrobu „Bez GMO“ se používá systém interní kontroly výrobců / producentů a provádění rozborů GMO,
 - nadřazený koordinátor uvádí na trh produkty dle Standardu „Bez GMO“. Uvádí-li na trh produkty certifikované dle Standardu také zemědělský producent (např. přímý prodej), bere se tato skutečnost v úvahu při výpočtu toku zboží při auditu nadřazeného koordinátora,
 - pokud chce smluvní zemědělský producent prodávat jinému nadřazenému koordinátorovi produkty „Bez GMO“, musí mít k tomuto zajištění souhlas „vlastního“ nadřazeného koordinátora.

Byla-li na základě výsledků auditů odebrána certifikace nadřazenému koordinátorovi, není povoleno uvádění produktů podle Standardu „Bez GMO“ na trh nadřazenému koordinátorovi a zároveň všem k němu smluvně zapojeným podnikům (dodavatelům potravin).

6.3.1 Skupinová certifikace nadřazeného koordinátora (NK)

Postup je ve schématu přílohy 9 tohoto Standardu. V příloze 10 (oddělení provozů) a 15 je vzor analýzy rizika dodavatelů mléka „Bez GMO“ s kontrolou welfare a dále udržitelnosti a bezpečnosti produkce, viz příloha č. 11.

6.3.2 První zjišťování prováděné nadřazeným koordinátorem

Nadřazený koordinátor zpracuje popis smluvně zapojených podniků; kooperujících výrobců a podniků, provádějících úpravu, zpracování a logistiku. Každý jeho smluvně zapojený podnik tak zpracuje popis podniku a poskytne organizační schémata, popisy procesů atd.

Nadřazený koordinátor provede u 100 % zapojených podniků (dodavatelů potravin) první zjišťování (tj. vlastní kontroly na místě) svými vyškolenými pracovníky a první kategorizaci rizik svých producentů dle kapitoly 6.1. Certifikační orgán je schvaluje a ověřuje při auditu (první kategorizaci rizik producentů může provést také certifikační orgán, pak se při certifikačním auditu NK neprovádějí audity producentů NK).

Vzorkování prováděné při vlastní kontrole NK je v tabulce, kapitola 4.6.1 – intervaly auditu zemědělské oblasti / živočišná výroba. Platí, že každý rok musí být ze vzorku auditu vyloučeny producenti auditovaní v minulém období, avšak musí být vzata v úvahu kategorizace rizika dodavatelů a noví dodavatelé (vyvážené rozdělení auditů na zapojené podniky).

6.3.3 První audit a certifikace NK

První zjišťování a vlastní kontroly prováděné NK hodnotí certifikační orgán dle kapitoly 4.6.1 a související:

Výsledky prvního zjišťování a vlastních kontrol se prověřují spolu s výsledky auditu, mj. dle vzniklých rozdílů a z nich se odvozují potřebná opatření. Certifikační orgán může s dostatečným zdůvodněním odmítnout první zjištění NK a trvat na 100 % prvního zjišťování certifikačním orgánem.

Certifikační orgán prověří úplnost popisů producentů NK a dle vlastního ověření auditu zařadí podniky do kategorie rizika (a tím intervalu auditu producenta pro následující audit).

Noví dodavatelé musí být vždy co nejdříve před dodávkou podrobeni prvnímu zjišťování NK (vč. Ověření rozbohem) a ověření auditem při nejbližším certifikačním auditu dle kapitoly 7.2.5 Standardu.

7 Požadavky systému „Bez GMO“

7.1 Všechny kategorie dodavatelského řetězce „Bez GMO“

7.1.1 Popis podniku

Musí být aktuální a obsahovat tyto informace o podniku, viz přílohy 5 až 8:

- všechny suroviny a krmiva, v podniku vyráběná, skladovaná, dopravovaná a manipulovaná;
- receptury a specifikace vyráběných produktů „Bez GMO“ vč. jejich přepracování;
- přehled smluvních dodavatelů a subdodavatelů, zpracovatelů, zapojených do produkce „Bez GMO“;

Informace mohou být listinné i elektronické. Při auditu se předkládají aktuální popisy podniku, zařízení a dokumenty, které jsou v nich zmiňovány.

7.1.2 Řízení odpovědností / organizační schéma

Struktura podniku, pracoviště a organizační schéma jsou písemné i elektronické, obsahují popis odpovědností za GMO a zastupitelnost a aktuální přehled všech osob v procesu „Bez GMO“ (i pomocné síly, učni apod.), které musí absolvovat školení podle jejich zapojení.

7.1.3 Vlastní kontrola a analýza rizik

Vlastní kontroly musí zohlednit případnou oddělenou manipulaci s GMO produkty a produkty „Bez GMO“ – analogicky jako u HACCP se musí provádět analýza rizik, preventivní a kontrolní opatření správnosti označení a použití deklarace k identifikaci krmiva a surovin „Bez GMO“ či označení dle Standardu. [Požadavek na analýzu rizik se týká všech surovin, krmiv, produktů postupů a procesů společnosti.](#)

Vlastní kontrola / analýza rizik podniku musí zahrnovat:

- [evidenci všech surovin, krmiv a produktů „Bez GMO“ a GMO zahrnující identifikaci rizikových surovin;](#)
- manipulaci se surovinami / krmivy při skladování, zpracování a dopravě;
- identifikaci možnosti kontaminace a vyloučení všech možností kontaminace a vnosu;
- analýzu rizik s ohledem na určitá krmiva, země původu, výrobní procesy a parametry zařízení;
- analýzu rizika s ohledem na postupy čištění [a dezinfekci](#), předchozí náklady vozidel atp.;
- [dodavatele a externí poskytovatele služeb \(certifikace, smlouvy, jejich spolehlivost atd.\);](#)
- [Obchodní dokumenty související s dodávkou \(dodací listy, nákladové listy, CR atp.\) a deklarace;](#)
- [další specifické požadavky, které jsou stanoveny nebo se na společnost vztahují.](#)

Pokud jsou certifikovanou společností využívány externí necertifikované sklady musejí být tyto sklady předmětem každoročního interního auditu v rozsahu 25% skladů (minimálně 1 sklad). – viz článek 4.6.2.

Ad-hoc doprava viz článek 7.2.10

7.1.4 Plán odběru vzorků a rozborů

Vhodnost surovin, opatření k oddělení zboží a konečného produktu „Bez GMO“ se dokládá certifikací systému „Bez GMO“, jiným uznaným certifikátem, prohlášením dodavatele, nebo příslušnými rozborů. Podnik musí mít stanoven plán odběru vzorků a provádění analýz na přítomnost GMO dle požadavků kapitoly 6.2 (relevantní článek řetězce), včetně způsobu odběru vzorků (druh vzorků, místa odběru vzorků, jméno osoby, která provedla odběr vzorků, velikost vzorků a četnost odběru, metody analýz. Pro potvrzení o odběru vzorků lze použít záznam viz příloha č. 3 Standardu.

7.1.5 Školení pracovníků

Všichni pracovníci zapojení do provozních operací „Bez GMO“ musí být před zahájením činnosti a průběžně minimálně však 1 x ročně školeni [\(nebo dle potřeby organizace\)](#) dle [požadavků](#) Standardu, popř. interní dokumentace [společnosti](#). Školení musí být dokumentována a archivován obsah školení [\(např. osnova\)](#), prezenční listiny se jmény účastníků a přednášejících, datem a místem školení.

7.1.6 Dokumentace a archivování

Dokumenty a záznamy musí být čitelné, pravdivé a s vyloučením dodatečné manipulace, např. dodací listy, osvědčení o nezávadnosti, záznamy o výrobě a tocích materiálu (vč. přepracování), podklady o školení, a další dokumenty a záznamy prokazující shodu s kritérii standardu. Dokumenty a záznamy musí být archivovány min. po dobu 3 let od data vzniku, není-li zákonem stanovena delší doba.

7.1.7 Systém zpětné sledovatelnosti

Organizace má systém umožňující zpětnou sledovatelnost, zaručující kdykoli a bez prodlení jednoznačně identifikovat všechny „Bez GMO“ produkty v podniku, zpětně vysledovat ty produkty, které se již nenacházející se v podniku a získat přehledy o množství a toku zboží. Dle Nařízení (ES) č. 178/2002 musí být k dispozici tato data:

- informace dodavateli a zemi původu
- tvorba šarží, pokud k ní dochází (vč. přepracování)
- informace o datu dodání a zákaznících, kterým bylo zboží dodáno.

7.1.8 Vstupní kontrola zboží

Na příjmu zboží musí být zajištěno, že všechny potenciálně rizikové suroviny a krmiva pro produkty „Bez GMO“ odpovídají požadavkům, viz aktuální přehled potenciálně rizikových surovin v příloze 4.

Pro rizikové suroviny podnik zajistí potvrzení od dodavatele, např.:

- prohlášení o nepřítomnosti GMO v aktuálně dodávané partii, viz příloha 2, případně doplněný výsledky rozboru přítomnosti GMO konkrétní dodávky,
- aktuální průkazný certifikát dle Standardu, viz příloha 1, či jiného uznávaného Standardu,
- informace na dodacím listu, že se jedná o produkt „Bez GMO“,
- informace na etiketě dodávaného baleného zboží (např. pytlované, vaky atd.) - nepodléhá povinnosti označování GMO,
- jednoznačná smluvní ujednání pro dodávky produktů „Bez GMO“,
- výsledek rozboru potvrzující nepřítomnost GMO v aktuálně dodávané partii,
- další údaj na dodacím / nákladním listu prohlašující, že produkty nepodléhají označování

Všechny používaná osiva, krmné suroviny, doplňkové látky, premixy, kompletní a doplňková krmiva nebo další používaná aditiva, musí splňovat požadavky, že produkt nepodléhá povinnému označování GMO v souladu s platnou legislativou. Může být uvedena také informace např. „neobsahuje GMO“, „nepodléhá označování dle ES 1829/2003 a 1830/2003 atp.

Certifikovaná organizace odebírající suroviny, jednodruhová nebo směsná krmiva, případně jiné produkty od certifikovaného dodavatele podle Standardu Bez GMO nebo jiného uznaného standardu je povinna každoročně kontrolovat platnost certifikátu dodavatele. Dále je povinna uchovávat kopii platného certifikátu pro všechny realizované dodávky, aby byla prokázána shoda dodávaného produktu s požadavky „Bez GMO“.

Prohlášení musejí být každoročně aktualizovány stejně tak jako certifikáty po změně jejich platnosti.

7.1.9 Nápravná opatření / neustálé zlepšování

Podnik musí dokumentovat provedená nápravná opatření týkající zjištění interních auditů, externích auditů nebo řízení reklamací a stížností, pokud je zjištěn nevyhovující stav nebo produkt (krmivo, jednodruhové krmivo, doplňková látka atp.) a stanovovat vhodná opatření v reakci na výsledky provedených analýz rizik a analýz GMO, průběžně redukovat/minimalizovat podíl náhodné kontaminace GMO. Organizace musí po realizaci nápravného opatření tato opatření kontrolovat, ověřovat jejich funkčnost a po přiměřené době hodnotit jejich účinnost (pokud je to s ohledem na charakter nápravného opatření vhodné).

7.1.9.1 Nápravná opatření při výskytu pozitivního testu na přítomnost GMO

V případě pozitivního výsledku provedeného testování na přítomnost GMO ve vzorku (orientační metodou nebo metodou PCR) je kontaktován dodavatel nebo poskytovatel služby (příloha č. 20 - Oznámení dodavateli o pozitivním výsledku testu na přítomnost GMO v krmivu a vyjádření dodavatele).

Výskyt je dokumentován a je vedeno Nápravné opatření vůči dodavateli nebo poskytovateli služby podle čl. 7.1.8 - Nápravná opatření / neustálé zlepšování Standardu „Bez GMO“. Dodavatel neshodného produktu musí prošetřit příčinu a stanovit vhodná opatření, která jsou ověřena kontrolním testem. Opatření a jejich dokumentování musejí být ověřena a následně kontrolována při vlastní kontrole (interním auditu) – viz kapitola 7.1.11.

V případě, že bylo šetřením zjištěno, že se jedná o incident, musí být tento incident dokumentován viz kapitola 1.5 a vedena adekvátní opatření vč. okamžité reakce.

V případě, že se jedná o dodavatele Nadřazeného koordinátora, musí být opatření vedeno NK, [dokumentováno](#) a v přítomnosti NK uzavřeno.

Nápravné opatření zahrnuje provedení potvrzení výsledku zjištění provedením rozboru na přítomnost GMO – kvantifikace metodou PCR. [Provedení testu poskytuje důkaz o účinnosti provedených nápravných opatření.](#)

Po ukončení nápravného opatření musí být následná dodávka ověřena opět alespoň orientačním testem a pak je možné opatření uzavřít.

U potravin se řídí čl. 7.4.9 Standardu.

7.1.10 Krizový management

Krizový management zahrnuje: analýzu potenciálního rizika, opatření pro případ krize, čísla pro nouzové volání, kontaktní údaje dodavatelů a zákazníků, interní systém pro zablokování reklamovaného zboží a jeho jednoznačnou identifikaci, systém rychlého informování zákazníků o konkrétním problému, informování dodavatelů, popř. o neshodě se zásadami „Bez GMO“ s vlivem na bezpečnost a legálnost produktu „Bez GMO“. Všechny certifikované organizace mimo logistiky (dopravy) musejí provádět minimálně 1x ročně testování stažení produktu – viz příloha č. 12 standardu.

7.1.11 Systém vlastní kontroly (interní auditu)

V podniku, který je certifikovaný dle standardu provádí každý rok interní auditu k prověření plnění požadavků standardu. Interní audit musí prověřit základní požadavky standardu a specifické činnosti konkrétního podniku.

[Prováděné interní auditu musí být plánovány a prováděny dle stanoveného Programu interních auditů. Plánované interní auditu musejí zahrnovat všechny požadavky Standardu včetně specifických požadavků dle konkrétního prvku řetězce \(viz níže\). Důkazem o provedení interního auditu je zpracovaný výstup z provedení auditu \(např. Zpráva z interního auditu\). Na zjištění interního auditu musí organizace prokazatelně reagovat.](#)

Osoby provádějící interní auditu musí být odborně způsobilé a být školeny dle požadavků normy ISO 19011, kvalifikování v provádění auditů dle standardů kvality krmiv nebo potravin (např. QS, GLOBALG.A.P., IFS, BRC, GMP+, ISCC EU) a požadavků tohoto Standardu. Musí být nestranní a nesmí auditovat svou vlastní práci.

7.1.12 Pověření přepravců, externí dodavatelé služeb (přeprava)

Využívá-li certifikovaná společnost pro přepravu vlastních volně ložených produktů nebo pro dodávku surovin externí přepravce, musí tito přepravci provádět činnosti v souladu s požadavky kapitoly 7.2.13 Doprava (logistika). Jedná-li se o necertifikovanou organizaci ([podle Standardu „Bez GMO“ nebo jiného uznaného standardu](#)), musí předložit prohlášení o zavedeném opatření proti kontaminaci provozů, kterým a pro které dopravuje suroviny, složky a finální krmiva (jedná se o volně ložené produkty). Tato opatření musí být aplikována a dodržována. Prohlášení viz příloha č. 21 nebo jiný dokument obsahující potřebné informace.

V případě, že organizace využívá jiných externích dodavatelů, například pro zajišťování činností nebo služeb přímo souvisejících s provozem organizace (outsourcing), musí být tato organizace certifikována podle tohoto standardu nebo jiného obdobného standardu, a to v plném rozsahu. O splnění požadavku předkládá platný certifikát. Dokladovat lze i podepsaným prohlášením externího dodavatele viz Příloha č. 2, u dopravců doplněna přílohou č. 21.

7.2 Kategorie logistika (skladování a přeprava)

Obchodníci pouze zprostředkovávající prodej a dopravu zboží, ale jinak s ním nemanipulující musí být také certifikováni dle Standardu „Bez GMO“. Organizace poskytující služby např. skladování pro své zákazníky např. obchodníky, musejí být také certifikováni dle Standardu „Bez GMO“, aby byla zajištěna kvalita surovin dle požadavků Standardu „Bez GMO“.

7.2.1 Popis podniku

Popis podniku musí být aktuální a obsahovat seznam provozoven, výrobních linek, externích procesů, příloha č. 7.

7.2.2 Vlastní kontrola a analýza rizik

Interní audity musí zahrnovat oblasti dle kapitoly 7.1.3 Standardu a specifikace pro všechny konečné produkty „Bez GMO“, písemně sjednané se smluvními partnery.

7.2.3 Školení pracovníků

Prováděno dle požadavků čl. 7.1.5

7.2.4 Dokumentace a archivování

Musí zahrnovat požadavky uvedené v kapitole 7.1.6.

7.2.5 Systém zpětné sledovatelnosti

Musí zahrnovat požadavky uvedené v kapitole 7.1.7 a záznamy o výrobě a množství.

7.2.6 Plán odběru vzorků a rozborů, uchování vzorků

Prováděno dle požadavků čl. 7.1.8

Provozovatel musí uchovávat v zapečetěných obalech referenční (konečné) vzorky jak volně ložených, tak balených produktů dodaných zákazníkům, a to nejméně po dobu minimální trvanlivosti daného produktu nebo 3 měsíce, viz kapitola 6.2.

Pro dopravu musí být k dispozici výsledky provedených rozborů po dopravě volně ložených jednodruhových nebo směsných krmivech. Mohou být použity výsledky provedených rozborů zákazníkem, avšak musí být jednoznačně identifikováno, že se jedná o konkrétní dodávku realizovanou dopravcem nebo skladovatelem.

7.2.7 Oddělení toků zboží / vyloučení technicky zanedbatelných příměsí

Toky zboží musí být prostorově a časově odděleny a jednoznačně označeny, aby nedošlo k záměně.

Při časovém oddělení musí být technologicky zajištěna minimalizace rizik zavlečení GMO, což musí být uvedeno v dokumentu, osahujícím prostorová, časová aj. opatření, a pravidelně interně ověřováno.

7.2.8 Vstupní kontrola zboží

Pro skladování se provádí se dle článku 7.1.8.

Pro dopravu musí být k dispozici informace od zákazníka zajišťující jednoznačnou identifikaci typu přepravované suroviny, jednodruhového nebo směsného krmiva. Tyto informace slouží pro plánování dopravy v režimu „Bez GMO“.

7.2.9 Nakládání s neshodnými produkty

V případě pozitivních výsledků analýz nebo identifikace produktů, které nejsou ve shodě s požadavky „Bez GMO“ musí podnik před uvolněním zboží odstranit vady v jejich označování a vyloučit neshodné produkty. V případě zjištění obsahu příměsí GMO v nadlimitním množství zavést dokumentovaná nápravná opatření a pravidelně je ověřovat při vlastní kontrole.

7.2.10 Řízení reklamací a stahování produktů

Reklamacie od zákazníků nebo z jiných stran, týkající se nadlimitního obsahu GMO v produktech musí být dokumentovány a vyhodnocovány, zavedena nápravná opatření včetně odpovědností za jejich realizaci. Jsou-li zjištěny závažné odchylky u produktů proti Standardu „Bez GMO“, které se ještě nacházejí v oběhu, musí být zajištěno stažení těchto produktů a neprodleně informování zákazníci, popř. musí být neshodná krmiva vrácena dodavateli na jeho náklady.

7.2.11 Deklarace na průvodní dokumentaci produktu

V kupních smlouvách, na etiketách, výrobní dokumentaci, průvodní dokumentaci produktu, specifikacích atd. musí být správně uvedeno označení týkající se GMO podle nařízení (ES) č. 1829/2003, resp. 1830/2003. Certifikovaný krmivářský podnik je oprávněn krmiva certifikovaná dle standardu označit textem „Vyprodukováno bez GMO“ nebo značkou „Bez GMO“, viz obrázek 2, kapitola 1.1. V průvodní dokumentaci

zboží bez certifikátu, které podle nařízení (ES) č. 1829/2003 a 1830/2003 nepodléhá povinné deklaraci o GMO, se doporučuje použít text: „Vhodné pro výrobu potravin „Bez genetické modifikace““.

7.2.12 Systém vlastní kontroly (interní audit)

Podnik musí každoročně provádět interní audit dle požadavků standardu, viz kapitola 7.1.11.

Pokud organizace využívá necertifikované sklady, musí být tyto sklady součástí interního ověření (interního auditu) certifikované společnosti. Tito dodavatelé jsou také součástí auditního vzorku – vzorek je 25% dodavatelů (minimálně jeden dodavatel). - Viz článek 4.6.2.

Doprava: součástí interního ověření je také vzorek 25% ad-hoc dodavatelů (spedice).

7.2.13 Doprava (logistika) – externí dopravci

Certifikovaný výrobce krmiv a obchodník může pověřit dopravou volně ložených krmiv „Bez GMO“ externí přepravce pouze pravidelně kontrolované dle Standardu „Bez GMO“, nebo certifikované podle standardů QS či GMP+. Případně další dopravce, kteří prokazatelně dodržují režim GMP+ a předloží záznamy o třech předchozích nákladech, provedeném čištění a deklarují prohlášení o aplikaci opatření proti zavlečení GMO (postačující je 1 prohlášení na soubor dodávek).

Dopravce musí aplikovat vhodná opatření i v případě dopravy pytlovaných nebo jinak balených surovin, krmiv nebo komponent, aby bylo zajištěno, že nedojde k zavlečení a tím ke kontaminaci „Bez GMO“ provozů, kterým nebo pro které je přeprava realizována samotným přepravním prostředkem. Toto ustanovení se netýká pytlovaných nebo jinak balených krmiv, surovin a komponent.

Doprava musí být dokumentována včetně prostorových, časových a logistických opatření a ověřována v rámci vlastní kontroly a doplněna o metody pro čištění a kontrolu čistoty ložné plochy. Dopravce musí dodržovat body 7.2.7 a 7.2.8 výše.

V případě, že dopravce provádí dopravu volně ložených surovin, krmiv nebo komponent a pro dodávku vystavuje prohlášení podle režimu GMP+, o třech předchozích nákladech, provedeném čištění ložné plochy a deklaruje prohlášení o aplikaci opatření proti zavlečení. Ve vystaveném prohlášení zákazníkovi (při vykládce), **musí u předchozích nákladů jednoznačně uvést, zda některý z předešlých přepravovaných produktů obsahoval GMO** (např. sójový šrot GMO). **Lze použít prohlášení viz příloha č. 21 nebo obdobný dokument obsahující požadované informace. Požadavek na uvádění informací o dopravě se vztahuje i na subdodavatele dopravce u kterého byla provedena objednávka dopravy** (dopravce najímá jiného externího dopravce pro realizaci konkrétní dopravy nebo zakázky).

7.3 Kategorie zemědělství / živočišná výroba

Pro úspěšnou certifikaci a dodávky produktů pod označením „Bez GMO“ podle kritérií tohoto Standardu, musí být pro produkty živočišného původu (např. mléko), splněny požadavky uvedené v kapitole 2.3.2 Minimální doby krmení hospodářských zvířat, 2.3.3 Krmení dle zásad „Bez genetické modifikace“ a 2.3.4 Vyloučení smísení a záměny.

7.3.1 Popis podniku

Každá podnik zpracuje základní dokument Popis podniku – viz příloha 5 - produkce potravin. V dokumentu definuje provozní podmínky pro krmení „Bez GMO“, které jsou základem jak pro interní analýzu rizik, tak pro prověrku prováděnou externím auditorem.

Podnik při auditu předkládá aktuální popis organizace, zařízení aj. související dokumenty (akceptují se dokumenty v listinné i elektronické podobě vč. záznamů v informačních systémech). Případné podstatné změny, důležité pro zařazení do kategorie rizik musí předat certifikačnímu orgánu a NK.

Popis podniku musí zohledňovat body, které mohou potenciálně vést k vnosu GMO krmiv (např. osiva, objemná krmiva, doprava, manipulace atd.) a včetně respektování zdravotní nezávadnost rostlinných vstupů a jejich udržitelnost, viz příloha 11.

Pokud se kromě krmiv „Bez GMO“ vyrábějí, skladují, zpracovávají nebo zkrmuji i krmiva s GMO, musí být zpracován přehled – náskres podniku (jednoduché schéma s identifikací provozních úseků a skladů). Vodítkem při provádění je např. příloha 10, kde jsou jasně patrné druhy zvířat, oddělení chovů a míst pro ustájení, sklady krmiv, zařízení pro výrobu krmiv a manipulace s nimi atd.

7.3.2 Řízení odpovědností / organizační schéma

Struktura podniku, pracoviště a organizační schéma (mohou být v písemné i elektronické formě). Schéma musí obsahovat jasně definovaný popis odpovědností za oblast zajištění „Bez GMO“, zastupitelnosti a aktuální přehled všech osob zapojených v procesu „Bez GMO“ (zahrnující např. nákup, skladování manipulaci atp. a všechny zaměstnance i pomocné síly, učně apod.). Všechny tyto pozice, které se podílejí na činnostech, musí absolvovat školení podle úrovně jejich zapojení - viz také příloha 15, vzor.

7.3.3 Objednávání krmiva

Objednávka krmiv musí být písemná, aby se zabránilo záměnám dle požadavků pro výrobu potravin „Bez GMO“. Akceptována je také rámcová smlouva na dodávku, jasně definující požadavky na dodávky „Bez GMO“ krmiv, surovin a doplňků krmiv včetně zajištění dopravy respektující dodávky „Bez GMO“.

Průvodní dokumentace dodavatele krmiva nebo dodavatele surovin a komponent pro jejich výrobu musí být označena v souladu s nařízením (ES) č. 1829/2003, resp. 1830/2003". Pokud bude na dokumentu deklarace o obsahu GMO, nesmí být toto krmivo, surovina nebo komponenta pro jeho výrobu použita pro krmení zvířat certifikovaných podle tohoto Standardu.

Vhodnost pro použití v provozu „Bez GMO“ může být deklarována na produktovém listu, etiketě nebo samostatným prohlášením že „Krmivo je vhodné pro výrobu potravin označených „Bez GMO“, či deklaraci dle tohoto Standardu s označením „Bez GMO“, v případě stálého dodavatele lze toto nahradit Prohlášením o splnění parametrů „Bez GMO“ pro více dodávek, viz příloha 2, vždy však musí být uvedena časová platnost prohlášení. U certifikovaných produktů podle tohoto Standardu jsou uváděny informace na dokumentaci produktů v souladu s platnou legislativou a je předávána kopie platného certifikátu dle Standardu „Bez GMO“ (postačující je 1 kopie certifikátu pro období jeho platnosti, která je v organizaci k dispozici). Prohlášení musejí být každoročně aktualizovány stejně tak jako certifikáty po změně jejich platnosti.

7.3.4 Systém vlastní kontroly

7.3.4.1 Přehled stavu zvířat a dodržování minimální doby krmení

Zaevidovány musí být všechny druhy a kategorie zvířat určené k produkci potravin a jejich krmení ve shodě se Standardem „Bez GMO“ i v režimu krmení GMO. U nakoupených zvířat musí podnik dodržet a dokumentovat minimální doby krmení (viz kapitola 2.5.2), popř. zkontrolovat při nákupu zvířat dodržení minimální doby krmení „Bez GMO“, u předchozího vlastníka, doložené např. jeho potvrzením, prohlášením.

Požadavky minimální doby krmení při nákupu zvířat jsou uvedeny v článku 2.5.2.1 Minimální doba krmení při nákupu zvířat.

7.3.4.2 Krmné dávky

Pro všechny druhy a kategorie zvířat musí chovatel vést přehled krmných dávek pro každý druh zvířat samostatně, to platí i u druhů/kategorií zvířat v různé fázi života, kdy se používají různé krmné dávky. Složky krmiva musí být označeny podle platné legislativy. V krmné dávce musejí být jasné specifikovány např. „řepkový extrahovaný šrot“ nikoliv pouze „řepka“. Krmné dávky mohou zároveň obsahovat jednotlivá množství konkrétní suroviny pro výrobu krmné směsi – recepturu, což zároveň plní požadavek kap. 7.3.4.3.

7.3.4.3 Seznamy krmiv

Podnik musí vést aktuální seznam všech používaných krmiv, jejich původu a účelu použití (druh zvířat/kategorie zvířat), aby bylo možné provést kontrolu dokladů každé jednotlivé dodávky krmiva či osiva „Bez GMO“.

Aktuální seznam krmiv obsahuje i krmiva vlastní výroby, nakupovaná semena a rostliny. Popřípadě je doplňován o nová krmiva a vyřazována jsou stará, již spotřebovaná krmiva, datum prvního nákupu a spotřeby.

Alternativou je seznam krmiv jako chronologický soubor faktur a dodacích listů.

7.3.4.4 Externí poskytovatelé služeb

Externí poskytovatelé služeb, např. mobilní mícháreny, dopravci a společnosti poskytující stroje mohou způsobit zavlečení GMO, je-li v nich zpracováváno krmivo obsahující GMO a krmivo „Bez GMO“, nebo přepravováno suroviny obsahující GMO a „Bez GMO“. Požadavky na „Bez GMO“ suroviny se týkají také používání olejů a dalších kapalných komponent, neobsahujících GMO, způsob a sled proplachů.

Podnik může pověřit externí dopravou volně ložených krmiv a surovin jen dopravce dle kapitoly 7.2, případně dopravce, který prokazatelně dodržuje režim GMP+ a předloží záznamy o třech předchozích nákladech, provedeném čištění ložné plochy a deklaruje prohlášení o aplikaci opatření proti zavlečení (postačující je 1 prohlášení na soubor dodávek s jednoznačnou identifikací konkrétních dodávek pro které je prohlášení platné). Toto ustanovení se netýká přepravy pytlovaných krmiv, surovin a komponent, **kde musí být dopravcem zajištěno pouze to, aby nedošlo k zavlečení GMO do provozovny zákazníka.**

Jsou-li využívány externí mobilní míchací zařízení (pro míchání krmiv, šrotování atp.) musí být provozovatelem mobilního míchacího zařízení předáno potvrzení zákazníkovi dle přílohy č. 19. Obě strany mají po jednom vyhotovení potvrzení.

Jsou-li využíváni externí přepravci objednaní přímo provozem (nikoliv dodavatelem surovin nebo krmiv) platí ustanovení čl. 7.2.13 odstavec 3, týkající se informací o třech předchozích nákladech, provedeném čištění ložné plochy, což se deklaruje prohlášením. Lze použít prohlášení viz příloha č. 21 nebo obdobný dokument obsahující požadované informace.

V případě, že jsou využíváni necertifikovaní dodavatelé např. mobilní mícháreny krmných směsí, musejí tito dodavatelé předat prohlášení o aplikování opatření proti kontaminaci viz Příloha č. 2.

V případě mobilních mícháren krmných směsí musí předat potvrzení viz Příloha č. 19 Potvrzení mobilní míchání krmných směsí, které vyplní přímo na provozu zákazníka.

Tito dodavatelé musejí být zařazeni do plánu vzorkování viz čl. 7.1.4. V případě zjištění pozitivního výsledku rozboru na přítomnost GMO musí být vedena dokumentovaná opatření a výsledek ověřen kontrolním rozbohem. Toto platí i u dodavatelů pod NK, pokud jsou využíváni necertifikovaní dodavatelé služeb mobilního míchání krmné směsi, musí být odebrán vzorek a proveden rozbor v rozsahu uvedeném v kapitole 6.2.3 – bod 3.

Pokud je kontrolním rozbohem zjištěn výskyt GMO kontaminace dodaného jednodruhového, směsného krmiva nebo doplňkového krmiva musí být vedeno opatření dle čl. 7.3.13.

V případě opakovaného zjištění výskytu GMO (překročení limitu 0,9 % na složku) i přes provedení opatření proti kontaminaci (detekovaný incident), je tento dodavatel podroben auditu certifikačním orgánem, který je proveden jako součást auditu certifikovaného subjektu. Ověřuje se aplikace opatření proti kontaminaci.

7.3.5 Školení pracovníků

Řídí se podle kapitoly 7.1.5.

7.3.6 Dokumentace a archivování

Dodací listy, faktury za provozní prostředky (např. osivo), průvodní dokumenty krmiv, objednávky, deklarace atd. musí být archivovány min. 3 roky od data vzniku, není-li zákonem stanovena delší doba. Viz také čl. 7.1.6.

7.3.7 Plán odběru vzorků a rozborů

Požadavky jsou závazné pouze pro ty zemědělské podniky / živočišná výroba, kteře nejsou zapojeny do certifikace nadřazeného koordinátora: podnik musí mít zpracovaný plán odběru vzorků a provádění analýz surovin a směsí na základě provedené analýzy rizik v podniku dle kapitoly 6.2, přičemž odběr vzorku a provedení analýzy na přítomnost GMO musí být proveden každoročně.

7.3.8 Systém zpětné sledovatelnosti

Je nutné kdykoli a bez prodlení jednoznačně identifikovat všechny produkty v podniku „Bez GMO“ a během 1 pracovního dne zpětně vysledovat ty produkty, již se nenacházející v podniku a získat přehledy o množství a toku zboží. Dle Nařízení (ES) č. 178/2002 musí být k dispozici tato data:

- informace o původu (země, dodavatel)
- tvorba šarží, pokud k ní dochází (vč. přepracování)
- informace o datu dodání a zákaznících, kterým bylo zboží dodáno.

7.3.9 Vstupní kontrola zboží

Při příjmu volně loženého zboží (suroviny, komponenty, krmivo) musí být prováděna kontrola, že všechny potenciálně rizikové suroviny a krmiva odpovídají požadavkům „Bez GMO“. K dispozici musí být důkazy na příslušných dokladech krmiv, osiv a komponent a v průvodní dokumentaci dodávek, viz aktuální přehled potenciálně rizikových surovin, viz Příloha 4.

V případě vlastní produkce surovin rostlinného původu (RV) musí být k dispozici dokumenty od dodáváných osiv – prohlášení dodavatele osiv, produktové listy atp.

Dodavatel (výrobce) krmiv může, popřípadě vydat Prohlášení „Bez GMO“:

Prodávající prohlašuje, že zboží, které dodá kupujícímu podle této smlouvy, nepodléhá označení ve smyslu Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1830/2003 a Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003.

Prodávající se zavazuje, že umožní kupujícímu a kontrolnímu, certifikačnímu, nebo jinému správnímu orgánu kontrolu této vlastnosti zboží za podmínek dodržení Nařízení komise (ES) č. 152/2009 týkající se stanovení metod odběru vzorků a laboratorního zkoušení pro úřední kontrolu krmiv.

Označení tohoto zboží výrobcem na etiketě bude uváděno v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1830/2003.

Pro zaručení zpětné sledovatelnosti je nezbytná kontrola úplnosti údajů na dodacích listech krmiv a jejich chronologické ukládání. Provozovatel mobilního zařízení musí být schopen řádně doložit dodržení požadavků a dokumentovat proplachovací šarže (např. v provozním deníku zařízení atp.). U surovin a krmiv dodaných s certifikací dle Standardu „Bez GMO“, nebo jiného uznaného standardu, odpadá povinnost odběru vzorků a provádění rozborů dle požadavků v kapitole 7.2.

Pokud jsou odebírány suroviny, jednodruhová nebo směsná krmiva, případně jiné produkty v kvalitě „Bez GMO“ od certifikovaného dodavatele je organizace povinna každoročně kontrolovat platnost certifikátu každého dodavatele. Dále je povinen udržovat kopii platného certifikátu pokrývající všechny realizované dodávky, aby byla prokázána shoda dodáváného produktu s požadavky „Bez GMO“ za celé období. Tuto skutečnost ověřuje NK při prováděném interním auditu dodavatele. Prohlášení musejí být také každoročně aktualizována.

7.3.9.1 Balené suroviny, komponenty a směsi

GMO krmiva, která podléhají označování podle Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č.1829/2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech a Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 1830/2003 ze dne 22. září 2003 o sledovatelnosti a označování geneticky modifikovaných organismů a sledovatelnosti potravin a krmiv vyrobených z geneticky modifikovaných organismů, musí mít tuto skutečnost uvedenou na etiketách.

7.3.10 Oddělení toků zboží / vyloučení smísení

Krmiva, nevhodná pro výrobu potravin „Bez GMO“, se nesmí dostat do toku surovin nebo krmiv, určených pro výrobu potravin „Bez GMO“, tj. toky zboží musí být prostorově a časově odděleny a všechny produkty musí být jednoznačně označeny.

Časově souběžné skladování je možné pouze při prostorovém oddělení a technologicky minimalizováno zavlečení GMO materiálů, tj. musí být:

- vozidla prokazatelně na sucho čištěna po přepravě volně loženého GMO krmiva
- při pravidelné změně mezi krmením „Bez GMO“, a GMO krmením v jedné provozní jednotce prováděna a dokumentována opatření, uvedená v kapitole 2.5.1.2 Krmení „Bez GMO“ a GMO krmivem a 2.5.3/2.5.4.

Technologické kroky musí podnik doložit písemně s uvedením prostorových, časových a jiných opatření. Jejich účinnost musí pravidelně prověřovat interní kontrolou a brát v úvahu výsledky zkoušek na GMO.

7.3.11 Výstupní kontrola zboží

Zodpovědní pracovníci podniku musí znát stav GMO v krmivech a stav zvířat od příjmu krmiva přes živočišnou výrobu až po dodávky živočišných produktů. Musí zajistit, aby podnik opouštěly jen produkty, plně odpovídající požadavkům „Bez GMO“, a byly dodržovány minimální doby krmení po nákupu zvířat nebo změně krmení.

U dodavatelů, jejichž živočišné produkty pocházejí ze systémů, kde je možný přechod z výroby „Bez GMO“ a s GMO (např. produkce vajec při stále znovu začínajících dobách krmení), musí uvádět u každé dodávky na průvodní dokumentaci správné označení.

7.3.12 Nakládání s neshodnými produkty

V případě pozitivních výsledků analýz nebo identifikace produktů, které nejsou ve shodě s požadavky „Bez GMO“ musí podnik před uvolněním zboží odstranit vady označování a vyloučit neshodné produkty, v případě zjištění obsahu příměsí GMO v nadlimitním množství zavést dokumentovaná nápravná opatření a pravidelně je ověřovat při vlastní kontrole – viz kapitola 7.1.9.

7.3.13 Nápravná opatření

Podnik průběžně redukuje podíl náhodné kontaminace GMO vhodnými opatřeními k odstranění kontaminace GMO, na minimum. Přijatá opatření musí kontrolovat, ověřovat jejich funkčnost a po přiměřené době je hodnotit, což platí i pro nápravná opatření z auditu a pozitivní výsledky provedených rozborů na přítomnost GMO - viz kapitola 7.1.9.

Pokud zemědělský podnik zjistí pozitivní výsledky rozborů na GMO u jednosložkových krmiv a směsí, které byly do podniku dodány, **konkrétní krmivo musí být zablokováno, aby bylo zabráněno přenosu GMO. Dále musí být informován zákazník (zákazníci) a dodavatel.** Následně musejí být zavedena a zdokumentována nápravná opatření, aby se zabránilo opakování neshodné dodávky. Viz dokument přílohy č. 20 (Oznámení dodavateli o pozitivním výsledku testu na přítomnost GMO v krmivu a vyjádření dodavatele). V případě incidentu (výskyt GMO nad 0,9 % na složku) musí být dodavatel informován neprodleně po zjištění nezpůsobilého krmiva a musí být provedeno dokumentování zjištění a stažení neshodného krmiva, pokud je to v době zjištění technicky možné. Dále viz kap. 7.3.12, 7.3.14 a 7.15.

Provedení a účinnost nápravných opatření musí být sledována a ve vhodném časovém období ověřována.

7.3.14 Řízení reklamací a stahování produktů

Je shodné s kapitolou 7.1.9 - je-li zemědělský podnik / živočišná výroba zapojený do certifikace nadřazeného koordinátora, musí NK informovat včetně projednání návrhu nápravných opatření. NK spolupracuje se svým dodavatelem při monitorování a odstraňování zjištěné neshody.

7.3.15 Krizový management

Krizový management zahrnuje: analýzu potenciálního rizika, opatření pro případ krize, čísla pro nouzové volání, kontaktní údaje dodavatelů a zákazníků, interní systém pro zablokování reklamovaného neshodného zboží a jeho jednoznačnou identifikaci, systém rychlého informování zákazníků o konkrétním problému, popř. o neshodě se zásadami „Bez GMO“ s vlivem na bezpečnost a legálnost produktu „Bez GMO“ – viz kapitola 7.1.10.

Požadavky neplatí pro zemědělské podniky / živočišnou výrobu, které nejsou zapojeny do certifikace nadřazeného koordinátora

7.3.16 Zajištění systému vlastní kontroly (interní audit)

Podnik provádí roční interní audit k prověření požadavků Standardu – viz článek 7.1.11.

Interní auditoři musí být prokazatelně školeni dle tohoto Standardu „Bez GMO“ a být nestranní – nesmí auditovat vlastní práci.

7.3.17 Požadavky na přepravu zvířat / obchod se zvířaty

Pokud společnost (farma) provádí obchod se zvířaty / dopravu zvířat, musí být spolu s obecnými požadavky uvedenými výše splněny i následující specifické požadavky.

7.3.17.1 Vstupní kontrola zvířat

Při příjmu zvířat musí být zajištěno, aby všechna zvířata splňovala následující požadavky:

- Na dodacích listech každé dodávky musí být uvedeno, že se jedná o zvířata pocházející z „Bez GMO“ chovu. Informace musí se uvádět na nákladních listech / přepravních dokladech pro každé jednotlivé zvíře a / nebo skupinu zvířat.
- Pro každou dodávku musí být ověřeno začlenění do skupinové certifikace (písemné ověření certifikačním orgánem organizace skupiny) pro oblast použitelnosti druhu / kategorie zvířete, a to způsobem zaměřeným na riziko.
- Pro každou dodávku musí být provedeno ověření, zda zvíře pochází z „Bez GMO“ chovu a musí být provedeno hodnocení rizika s ohledem na „Bez GMO“.

7.3.17.2 Řízení rizika

Podnik, provádějící přepravu zvířat musí spolu s požadavky uvedenými v kapitole 7.1.3, vzít v úvahu následující oblasti:

- Oddělení zvířat, která jsou přepravována v z chovu „Bez GMO“ a chovu GMO.
- Pokud je to možné, vzít v úvahu rizika manipulace s krmivy „Bez GMO“ a krmivy, která podléhají značení GMO v souladu s platnou legislativou.
- Další specifické požadavky, podle potřeby.

Pro produkci potravin nebo složek potravin živočišného původu označených podle Standardu „Bez GMO“ je možné pro krmení zvířat použít pouze krmivo, které nepodléhá povinnému označování dle platné legislativy.

7.3.17.3 Oddělení toků zboží / vyloučení smísení a záměny

Při nakládce a manipulaci se zvířaty se musí organizace zaměřit na možná rizika, tak aby byly zajištěny požadavky Standardu „Bez GMO“. Požadavky musejí být pro každou operaci vhodně dokumentovány a dokladovány. Dokumentování a zabezpečení přiměřených prostorových, časových, logistických nebo jiných opatření a musí být přezkoumána jejich účinnost při procesu vlastní kontroly podniku (interní audit).

Požadavky na přepravu zvířat v certifikaci „Bez GMO“

Zvířata z provozu certifikovaného v režimu „Bez GMO“ (platí i pro režim NK), musí být přepravována samostatně a / nebo odděleně od zvířat, která nepocházejí chovu certifikovaného „Bez GMO“. Možné jsou pouze následující výjimky:

- Zvířata / kategorie zvířat musí mít uvedenou jasnou identifikaci (např. ušní známky u skotu s jedinečným identifikačním číslem každého zvířete)
 - Při přijímání zvířat musí být zkontrolována jejich identifikace. Přijmout lze pouze správně identifikovaná zvířata.
- Zvířata s identifikací farmy (např. ušní štítky pro prasata uvádějící číslo zemědělského podniku):
 - Pokud jsou dopravována zvířata pouze z provozu (farmy), který je prokazatelně „Bez GMO“, slouží provozní identifikace zvířat jako dostatečné ověření aplikace jejich oddělení.

Jsou-li přijímána zvířata z provozu certifikovaného „Bez GMO“ nebo jiného uznaného standardu a zvířata, která jsou z chovu GMO, musí být během přepravy odděleny do různých skupin / skupiny. Oddělení musí být ověřitelné.

V přepravních dokumentech musí být provedené oddělení dokumentováno.

Zaměstnanci provádějící předání nebo převzetí zvířat v místě vykládky, musí provést kontrolu jejich jednoznačné identifikace.

Podnik musí zpracovat dokumentaci a provést hodnocení viz příloha č. 16 Obchod/doprava zvířat.

7.3.17.4 Přechodné období pro nakupovaná zvířata / Přijatá nebo pronajatá zvířata

Nakoupená / přijatá nebo pronajatá zvířata, která nejsou prokazatelně z chovu „Bez GMO“ nebo není jednoznačně prokazatelné (například dokumentací atp.), že zvířata v místě původu byla krmena v režimu „Bez GMO“, musí projít přechodovým obdobím dle požadavků Standardu „Bez GMO“.

Minimální doba přechodového období s krmivem vyhovujícím požadavkům „Bez GMO“ začíná běžet nákupem zvířat nebo přijetím těchto zvířat.

V případě, že předchozí majitel / lokalita prokazatelně prováděla krmení v režimu „Bez GMO“, lze toto období započítat do minimálního přechodného období příjemcem.

7.4 Požadavky na kategorii zpracování / úprava

7.4.1 Popis podniku

Popis podniku (příloha č. 08) podle kapitoly 7.1.1 musí být aktuální a obsahovat:

- organizační schéma s uvedením všech kompetencí
- přehled všech přísad a komponent „Bez GMO“ vč. přepracování, schválení receptur a změny receptur odpovědnou osobou.

7.4.2 Vlastní kontrola a analýza rizik

Prováděno podle kapitoly 7.1.3. U dodavatelů aromat, enzymů, kultur mikroorganismů, doplňkových látek, pomocných technických látek a ostatních potravinových přísad vyžaduje certifikát ve smyslu dodržení předpisů Standardu, popř. Prohlášení dodavatele o nepřítomnosti GMO, vzor, viz příloha č. 2.

7.4.3 Plán odběru vzorků a rozborů

Podnik musí mít zpracován plán odběru vzorků a jejich případných analýz podle provedené analýzy rizik, zahrnující požadavky kapitoly 6.2.1 a popis odběru vzorků (druh vzorků, místa odběru, jméno osoby, která provedla odběr vzorků, velikost vzorků, četnost odběru vzorků a metody pro jejich analýzu). Odběr vzorku a provedení analýzy na přítomnost GMO musí být proveden každoročně.

Používání GMO krmiv není v živočišných produktech (mléko, maso a vejce) obecně prokazatelné.

Potravinářský podnik, který zpracovává suroviny živočišného původu, povinně kontroluje spolehlivé oddělení produktů „Bez GMO“ a GMO. Zajišťuje prohlášení „Bez GMO“, certifikáty „Bez GMO“, produktové listy s uvedením informace o „Bez GMO“ od dodavatelů přísad do potravin.

Při skupinové certifikaci musí nadřazený koordinátor zpracovat do systému vlastní kontroly plány odběru vzorků a provádění analýz a zajistit jejich realizaci, viz kapitola 6.2.1. a související, pro smluvně zapojené zemědělské podniky / živočišnou výrobu.

Zkrmuje-li zemědělský podnik / živočišná výroba jen směsné krmivo „Bez GMO“ nebo nerizikové jednodruhové krmivo, nemusí provádět odběr vzorků a rozbor krmiv na přítomnost GMO. Jsou-li však zkrmována potenciálně riziková (jednodruhová) krmiva od dodavatelů necertifikovaných dle Standardu „Bez GMO“, musí pro ně zajistit odběr vzorků a jejich případné analýzy pro ověření přítomnosti GMO v krmivu.

7.4.4 Školení pracovníků

Řídí se podle kapitoly 7.1.5.

7.4.5 Dokumentace a archivování

Řídí se podle kapitoly 7.1.6.

7.4.6 Systém zpětné sledovatelnosti

Musí zahrnovat požadavky uvedené v kapitole 7.1.7 a informace:

- původu včetně dokladů k označení „Bez GMO“
- používaných surovinách, přídavných a pomocných látkách a jejich původu (vč. přepracování)

7.4.7 Vstupní kontrola zboží

Řídí se kapitolou 7.1.8. Každá dodávka musí mít od dodavatele potvrzení, že splňuje požadavky pro používání potravin/komponent živočišného původu, certifikovaných dle Standardu, popř. jiného uznaného rovnocenného standardu. Pro komponenty jiného, než živočišného původu může být důkaz podán:

- průkazným obecným potvrzením o dodaném zboží, které dodavatel vystaví jednou ročně
- poznámkou na dodacím listu a jednoznačnou smluvní úpravou.

Dokumenty musí potvrzovat, že použité přísady, přidané látky a pomocné látky nejsou GMO, nejsou tvořeny GMO a nebyly vyrobeny z GMO, ani jejich prostřednictvím, doklad může být předán na formuláři dle přílohy č. 2 nebo na obdobném dokumentu, obsahujícím min. požadované informace.

Jsou-li k dispozici certifikáty výrobce pro aroma, enzymy, kultury mikroorganismů, přídavné nebo pomocné látky, platná na delší období, musí podnik 1 x ročně prověřit jejich platnost, a zda nedošlo ke změně specifikace výrobku.

Tyto požadavky se týkají také pytlovaných nebo jinak balených produktů, kdy musí být provedena kontrola s ohledem na požadavky značení dle nařízení (ES) č. 1830/2003.

U dodavatelů, jejichž zboží pochází z výrobních systémů, kde je možný přechod z výrobních podmínek „Bez GMO“ na podmínky GMO (např. produkce vajec při stále znovu začínajících dobách krmení), musí producent uvést v průvodní dokumentaci správné značení.

7.4.8 Oddělení toků zboží k vyloučení smísení

Je dle kapitoly 7.3.10.

7.4.9 Výstupní kontrola zboží

Na specifikacích, výrobní a průvodní dokumentaci, etiketách atd. musí podnik zkontrolovat správné označení dle nařízení (ES) č. 1830/2003. V reklamě a při uvádění na trh smí podnik používat údaj „Bez genetické modifikace“ nebo značku „Bez GMO“ dle deklarace „Bez GMO“ s ohledem na čl. 7 dokumentu (Uvádění nezavádějících informací) nařízení (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům.

7.4.10 Nápravná opatření / neustálé zlepšování

U jednodruhových nebo směsných krmiv se řídí kapitolou 7.1.9.

V případě potravin rostlinného původu, u nichž byl pozitivní výsledek analýzy nebo identifikace produktů, které nejsou ve shodě s požadavky „Bez GMO“ nesmí být tyto produkty dodány pod certifikací „Bez GMO“. Podnik musí před uvolněním zboží odstranit vady označování a vyloučit neshodné produkty, v případě zjištění obsahu příměsí GMO v nadlimitním množství a zavést dokumentovaná nápravná opatření proti opětovnému výskytu kontaminace. Opatření musejí být ověřena a následně kontrolována při vlastní kontrole (interním auditu) – viz kapitola 7.2.7.

Netýká se potravinářských produktů, u kterých není technicky možná detekce přítomnosti GMO v potravine nebo její složce.

7.4.11 Řízení reklamací a stahování produktů

Reklamáce od zákazníků nebo z jiných stran, týkající se nadlimitního obsahu GMO v produktech musí být dokumentovány a vyhodnocovány, zavedena nápravná opatření včetně odpovědností za jejich realizaci. Jsou-li zjištěny závažné odchylky u produktů proti Standardu „Bez GMO“, které se ještě nacházejí v oběhu, musí být zajištěno stažení těchto produktů a neprodleně informování zákazníků, popř. musí být neshodná krmiva vrácena dodavateli na jeho náklady.

7.4.12 Krizový management

Řídí se kapitolou 7.1.10.

7.4.13 Zajištění systému vlastní kontroly (interní audit)

Podnik musí každoročně provádět interní audit dle požadavků Standardu, viz kapitola 7.1.11.

7.5 Specifické požadavky na mobilní míchací zařízení

7.5.1 Obecně

Mobilní zařízení k míchání krmných směsí musí splňovat požadavky pro výrobce krmných směsí – viz kapitola 7.1 a související. Níže uvedené kapitoly definují specifické požadavky na mobilní zařízení k míchání krmných směsí nebo poskytování jiných služeb zákazníkům (např. šrotování).

7.5.2 Dokumentace pro provoz mobilního míchacího zařízení

Provozovatel mobilního míchacího zařízení musí mít pro každé mobilní míchací zařízení k dispozici následující dokumentaci:

- Dokumentaci zařízení,
- Provozní řád zařízení, který definuje mimo jiné také způsob likvidace zbytků krmných směsí po výrobě (lze jako samostatný dokument),
- Sanitační řád nebo jiný obdobný dokument definující sanitaci a údržbu zařízení,
- Deník provozu stroje nebo jiné vhodné záznamy prokazující, že bylo provedeno čištění zařízení,
- Dekontaminační řád, který také zahrnuje provedení opatření při duální výrobě krmných směsí a aplikovaná opatření proti kontaminaci zpracovaným GMO produktem,
- Dokumentaci prokazující sled výroby krmných směsí (plán výroby, plán tras atp.), prokazující sled výroby krmných směsí a aplikaci poplachové šarže, podle interně nastavených opatření.
- K vyrobené krmné směsi musí být vydán protokol s uvedením informací o vyrobené krmné směsi a složkách, týká se i krmiv, kdy byla jedna nebo více složek, komponent dodána provozovatelem mobilního zařízení pro výrobu krmných směsí.
- Dokumentace a dodací dokumentace musí být zpracována tak, aby umožnila zpětnou sledovatelnost od zákazníka k dodavateli a v případě dodávaných složek/komponent i k těmto komponentám. (viz kapitola 7.1.7). Před zahájením činnosti musí být provedeno čištění systému míchacího zařízení a cest pro vsypání komponent, které je dokumentováno v evidenci provozovatele a dokladováno zákazníkovi – viz příloha č. 19.
- O provedeném míchání je zákazníkovi předáno potvrzení dle přílohy č. 19 Standardu „Bez GMO“ (potvrzení může být součástí běžné dokumentace podniku, avšak musí obsahovat všechny požadované informace)

7.5.3 Četnost vzorkování a rozborů, odběr vzorků

Četnost vzorkování a provádění rozborů na přítomnost GMO u provozovatelů mobilních míchacích zařízení pro výrobu krmných směsí (jednoduchových a směsných krmiv) je stanovena v kapitole 6.2.3. Požadavky na analýzy GMO odebraných vzorků jsou stanoveny v čl. 6.2.1.

Odběr vzorků je prováděn v přítomnosti odběratele a je vždy s odběratelem schválen a musí být proveden podle stanovených kritérií. Pro každý odběr vzorku musí být vystaven protokol o odběru vzorku (příloha č. 3 – Záznam o odběru vzorků). Vzorky musejí být odebrány v množství dle čl. 6.2.1.3 – 6.2.1.4 a skladovány podle požadavků Standardu čl. 6.2.1.2, pokud není určena doba delší.

7.5.4 Přeprava krmiva nebo obchodování s krmivem

Pokud podnik provádí přepravu, manipulaci, skladování a obchodování se surovinami, komponenty nebo jinými přídatnými látkami vč. obchodu s finálním krmivem, které podléhá povinnosti certifikace podle jiného článku tohoto Standardu, musí být splněny požadavky tohoto Standardu – kap. 7.1 a související dle prováděné činnosti.

7.5.5 Specifikace nápravných opatření

Pokud jsou u zařízení certifikovaného podle Standardu „Bez GMO“ zjištěny pozitivní výsledky provedeného rozboru na přítomnost GMO v krmné směsi nebo jednosložkovém krmivu, musí být provozovatel mobilního míchacího zařízení bezodkladně o této skutečnosti písemně informován viz příloha č. 20.

Provozovatel musí provést analýzu příčiny a zavést dokumentovaná nápravná opatření k odstranění příčin viz kapitola 7.1.9.1. Opatření musejí být podrobena ověření funkčnosti vzorkováním a rozbořem na přítomnost GMO.

Kontrola funkčnosti stanovených opatření musí být prováděna provozovatelem minimálně 1x ročně. Výsledek musí být dokumentován a je součástí záznamu o provedené vlastní kontrole podniku / interní audit.

7.5.5.1 Opatření při provedeném míchání z GMO surovin a následného míchání v režimu „Bez GMO“

Obsluha mobilního mlecího a míchacího zařízení, které pracuje v duálním režimu musí provést před mícháním u zákazníka, který požaduje režim „Bez GMO“ čištění systému míchacího zařízení a cest pro vsypání komponent s ohledem na minimalizaci možného přenosu GMO z předchozího míchání. Toto čištění musí být dokumentováno v evidenci provozovatele zařízení. Provedené opatření (čištění zařízení) je dokladováno zákazníkovi (příloha č. 19 nebo jiný obdobný dokument provozovatele).

V případě, že jsou provozovatelem dodávány komponenty zákazníkovi (sypké, tekuté), musí být uloženy, dopraveny a zabezpečeny proti kontaminaci GMO.

7.5.6 Specifické požadavky při zpracování surovin dodaných zákazníkem

Provozovatel zařízení provádějící mletí nebo míchání z rizikových surovin dodaných zákazníkem, musí vždy přijmout opatření, jako by bylo provedeno míchání z komponent obsahujících GMO. Obsluha zařízení musí provést čištění systému míchacího zařízení a cest pro vsypání komponent s ohledem na minimalizaci možného přenosu GMO z předchozího míchání u dalšího zákazníka. Toto opatření musí být dokumentováno v evidenci provozovatele zařízení a dále je předáváno potvrzení o čištění zákazníkovi.

Provozovatel mobilního zařízení, který provádí míchání nebo šrotování ze surovin zákazníka neodpovídá za suroviny s ohledem na obsah GMO, protože mu není znám původ a stav suroviny. Provozovatel však musí provést opatření proti kontaminaci GMO u dalšího zákazníka, kde provádí míchání/šrotování v režimu „Bez GMO“.

8 Pravidla pro dovoz z EU a třetích zemí

Dováží-li se z EU zboží, které má být označeno značkou nebo textem „Bez GMO“, musí dovozce sledovat právní požadavky těchto zemí a porovnat je s tímto Standardem. Dováží-li produkty, označené dle jiného certifikačního standardu „Bez genetické modifikace“, musí tento standard přezkoumat dle požadavků kapitoly 2.3. Dodavatel z třetích zemí musí předat potvrzení dle přílohy 2, popř. certifikaci produktu „Bez GMO“ a případně rozboru na GMO k dané šarži. Pro krmiva pak plnění požadavků uvedených v kapitole 1.3.2.

9 Seznam příloh standardu „Bez GMO“

- Příloha č. 1 Certifikát „Bez GMO“, vzor (česká, anglická, německá a slovenská verze)
- Příloha č. 2 Prohlášení dodavatele
- Příloha č. 3 Záznam o odběru vzorků
- Příloha č. 4 Riziková krmiva a suroviny
- Příloha č. 5 Popis provozu - Produkce potravin „Bez GMO“ - Zemědělství - Produkce mléka
- Příloha č. 6 Popis provozu - Produkce potravin „Bez GMO“ - Výroba krmiv / obchod s krmivy
- Příloha č. 7 Popis provozu - Produkce potravin „Bez GMO“ – Logistika (Doprava / skladování)
- Příloha č. 8 Popis provozu - Produkce potravin „Bez GMO“ – Zpracování / úprava
- Příloha č. 9 Schéma skupinové certifikace nadřazeného koordinátora
- Příloha č. 10 Schéma procesu nadřazeného koordinátora, např. při produkci „Bez GMO“ mléka – informativní dokument
- Příloha č. 11 Interní audit prvovýrobce zemědělských komodit (GMP+, ISCC, „Bez GMO“)
- Příloha č. 12 Stahování produktu „Bez GMO“, vzor
- Příloha č. 13 Činnosti v oblasti „Bez GMO“ v článcích řetězce potravin

- Příloha č. 14 Kontrolní formuláře pro kategorie certifikace A1 - výroba a obchod s krmivem (vč. mobilních mícháren), A2 - zemědělství/produkty zvířat, A3 - logistika (doprava, skladování), A4 - zpracování / úprava
- Příloha č. 15 Analýza rizika jednotlivých dodavatelů mléka „Bez GMO“, auditní dotazník, vzor
- Příloha č. 16 Obchod/doprava zvířat
- Příloha č. 17 Registrační formulář k certifikaci „Bez GMO“, vzor
- Příloha č. 18 Testování a rozborů GMO pro suroviny / krmiva
- Příloha č. 19 Potvrzení mobilní míchání krmných směsí
- Příloha č. 20 Oznámení dodavateli o pozitivním výsledku testu na přítomnost GMO v krmivu a vyjádření dodavatele
- Příloha č. 21 Prohlášení dopravce, vzor

10 Související dokumenty

- ČSN EN ISO/IEC 17065 Posuzování shody - požadavky na orgány certifikující produkty, procesy a služby
- ISO/TS 34700:2016 – Dobré životní podmínky zvířat - Obecné požadavky a pokyny pro organizace v potravinovém řetězci (Animal welfare management – General requirements and guidance for organizations in the food supply chain)
- EUROPEAN COMMISSION: State of play in the EU on GM-free food labelling schemes and assessment of the need for possible harmonisation, Final report, str. 37
- Nařízení vlády ČR 189/2018 Sb. Nařízení vlády o kritériích udržitelnosti biopaliv a snižování emisí skleníkových plynů z pohonných hmot
- VLOG Standard "Ohne Gentechnik" – seznam schválených laboratoří v aktuální znění: <https://www.ohnegentechnik.org/fuer-prueflabore/liste-der-anerkannten-prueflabore>

11 Seznam změn – revize

Při provedení revize dokumentu jsou změny Standardu vyznačeny v dokumentu „modrým textem“.

Č.	Str.	Článek	Předmět změny	Platnost od
1	1		Vydáním tohoto Standardu končí platnost předchozí verze Standardu a nabývá platnost tato aktualizované verze.	1.7.2025
2	6	1.3.1	(<0,1 % na složku).	1.7.2025
3	6	1.3.2	Dále viz kapitola 6.2.8 Reakce na výsledky rozborů.	1.7.2025
4	7	1.4.	Označování produktů informací o certifikaci produktů podle Standardu Bez GMO a umístění loga na interních dokumentech společnosti (např. dodací listy, faktury atp.) je pro certifikované společnosti dobrovolné. Podmínky používání loga Standardu, se řídí dle pravidel uvedených výše a v Logo manuálu Standardu uvedeném na webových stránkách Standardu. Dokladem o certifikaci a plnění podmínek Standardu je předložení platného certifikátu. Platné certifikáty, informace o společnosti a rozsahu certifikace jsou publikovány na webových stránkách www.bezgmo.cz .	1.7.2025
5	13	2.5.2	doby deseti týdnů před porážkou, nejsou zahrnovány první tři dny života. vylíhnutí	1.7.2025
6	15	3.1	Auditor, který prováděl 3 roky po sobě audit ve společnosti samostatně v pozici vedoucí auditor nebo vedoucí týmu (Lead Auditor), se může účastnit provedení auditu ve společnosti v pozici v pozici „Člen auditního týmu“ minimálně na 1 audit. Tato pozice auditora (člen týmu) je považována za přerušení periody 3 roky. Do období 3 roky se nepočítají audity pro ověření neshody klienta (následné audity), Witness Audit jiného auditora při získávání jeho kvalifikace atp.	1.7.2025
7	24	6.2.1	Odběr vzorků pytlovaných minerálních doplňkových směsí nebo krmných směsí je prováděn výrobcem v souladu s požadavky Nařízení EU č. 691/2013 viz čl. 6.2.1.3.	1.7.2025

8	27	6.2.3	<p>přímého nákupu suroviny (<i>testování nemusí být prováděno, pokud je dodávka ze skladu, kde byla vstupní surovina prověřována při vstupu do skladovacího zařízení např. silo atp.</i>)</p> <p>1x za rok vč. provedení rozboru na přítomnost GMO</p> <p>(prioritně krmiva obsahující rizikové suroviny)</p> <p>(prioritně krmiva obsahující rizikové suroviny)</p> <p>a pracuje v režimu duální výroby</p> <p>1x ročně</p> <p>2x ročně</p>	1.7.2025
9	27	6.2.4	<p>/ doprava</p> <p>(výrobní procesy)</p> <p>tzn. dle prodaného množství krmiva (pozn. uznávány jsou rozboru provedené dodavateli nebo zákazníky, při zachování prokazatelnosti na dodací dokumenty).</p>	1.7.2025
10	29	6.2.8.	<p>Interpretace výsledku provedeného rozboru: S ohledem na provedení rozboru, který je vždy testován na konkrétní jednotlivou složku v krmivu (např. sója, řepka, kukuřice), je výsledek dokumentován vždy pro tuto konkrétní jednotlivou složku. Výsledky provedeného rozboru např. u směsného krmiva obsahujícího složky kukuřice a sóji se výsledné hodnoty NESČÍTAJÍ. V případě pozitivního rozboru na přítomnost GMO je množství % GMO ve vzorku rovno nejvyšší hodnotě interpretované laboratoří v konkrétním testovaném vzorku tzn. pro konkrétní složku.</p> <p>Pokud bylo zjištěno, že stanovená opatření nejsou funkční, musí být postupováno v souladu s požadavky čl. 7.1.9 (7.1.9.1) a 7.1.10. Opatření musejí být dokumentována.</p>	1.7.2025
11	31	7.1.3	<p>Požadavek na analýzu rizik se týká všech surovin, krmiv, produktů postupů a procesů společnosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • evidenci všech surovin, krmiv a produktů „Bez GMO“ a GMO zahrnující identifikaci rizikových surovin; • analýza rizika s ohledem na postupy čištění a dezinfekci, předchozí náklady vozidel atp.; • dodavatele a externí poskytovatele služeb (certifikace, smlouvy, jejich spolehlivost atd.); • Obchodní dokumenty související s dodávkou (dodací listy, nákladové listy, CR atp.) a deklarace; • další specifické požadavky, které jsou stanoveny nebo se na společnost vztahují. 	1.7.2025
12	31	7.1.5	<p>(nebo dle potřeby organizace) dle požadavků standardu, popř. interní dokumentace společnosti. Školení musí být dokumentována a archivován obsah školení (např. osnova),</p>	1.7.2025
13	32	7.1.9	<p>(pokud je to s ohledem na charakter nápravného opatření vhodné).</p>	1.7.2025
14	33	7.1.9.1.	<p>Opatření a jejich dokumentování musejí být ověřena a následně kontrolována při vlastní kontrole (interním auditu) – viz kapitola 7.1.11.</p> <p>dokumentováno a</p> <p>Provedení testu poskytuje důkaz o účinnosti provedených nápravných opatření.</p>	1.7.2025

15	33	7.1.11	Prováděné interní audity musí být plánovány a prováděny dle stanoveného Programu interních auditů. Plánované interní audity musejí zahrnovat všechny požadavky Standardu včetně specifických požadavků dle konkrétního prvku řetězce (viz níže). Důkazem o provedení interního auditu je zpracovaný výstup z provedení auditu (např. Zpráva z interního auditu). Na zjištění interního auditu musí organizace prokazatelně reagovat.	1.7.2025
16	33	7.1.12	(podle Standardu „Bez GMO“ nebo jiného uznaného standardu),	1.7.2025
17	37	7.3.6	, kde musí být dopravcem zajištěno pouze to, aby nedošlo k zavlečení GMO do provozovny zákazníka.	1.7.2025
18	39	7.3.13	konkrétní krmivo musí být zablokováno, aby bylo zabráněno přenosu GMO. Dále musí být informován zákazník (zákazníci) a dodavatel	1.7.2025
19	41	7.3.17.4	Nakoupená / přijatá nebo pronajatá zvířata, která nejsou prokazatelně z chovu „Bez GMO“ nebo není jednoznačně prokazatelné (například dokumentací atp.), že zvířata v místě původu byla krmena v režimu „Bez GMO“, musí projít přechodovým obdobím dle požadavků Standardu „Bez GMO“. Minimální doba přechodového období s krmivem vyhovujícím požadavkům „Bez GMO“ začíná běžet nákupem zvířat nebo přijetím těchto zvířat. V případě, že předchozí majitel / lokalita prokazatelně prováděla krmení v režimu „Bez GMO“, lze toto období započítat do minimálního přechodného období příjemcem.	1.7.2025
20	41	7.4.2	Prováděno podle kapitoly 7.1.3.	1.7.2025
21	42	7.4.7	Tyto požadavky se týkají také pytlovaných nebo jinak balených produktů, kdy musí být provedena kontrola s ohledem na požadavky značení dle nařízení (ES) č. 1830/2003.	1.7.2025